

NIEUW BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

Editie voor Nederland.

HOOFD-BUREAU: Batavia, bij BRUINING & WIJT.

Rotterdam, bij M. WIJT & ZONEN.

VOORWOORDEN,

VOORKOMENDE IN DE GEWONE EDITIE VAN HET

Nieuw Bataviaasch Handelsblad.

KADASTER EN VERPONDING.

Meermalen hebben wij volgehouden, dat het nut van de taak, den heer Motké opgedragen, daarin bestond dat hij orde in de zaken zou brengen en dat hij dan menige bron van 's lands wettige inkomsten beter zou kunnen doen vloeien. Geene nieuwe heffingen behoeft men bij een rationeel stelsel van belastingheffing vooreerst uit te denken. Men zorge dat de keizer krije wat des keizers is en men zal vele belangen, maar ook de schatkist bevoordeelen.

De toestand van het kadaster in deze residentie is meermalen besproken. Hoe de spoorwegaanschaap gesukkeld heeft om tot de onteigening van de benodigde perceelen te geraken, is zelfs niet geheel en al bekend. Zeer zeker heeft de gebrekkige toestand van het kadaster daartoe niet weinig bijgedragen.

De verponding kan evenwel niet geheven worden als de perceelen en de eigenaren daarvan niet behoorlijk bekend zijn. Zonder goede taxation rust daarenboven het geven van hypotheeken op geen grondslag.

Zijn wij wel ingelicht, dan zijn er in de afdelingen Batavia en Buitenzorg van deze residentie ± 3,000 perceelen, die niet kadastraal zijn ingeschreven. Een tal huizen staan bijv. hier op gronden, waarvoor men recht van opstal heeft gevraagd en verkregen, maar waarvan men verder geene inschrijving bij het kadaster heeft laten doen en dus geene verponding betaalt.

Zoo wordt beweerd, dat Batavia in *blokken*, volgens het kadastraal bureau, verdeeld is; maar waar zijn de kaarten, die de grenzen van die blokken nauwkeurig aangeven of zelfs eene behoorlijke omschrijving op het papier daarvan? Eenigen

tijd geleden wilde het gewestelijk bestuur een 800 tal perceelen in het Buitenzorgsche in de verponding laten aanslaan. Het departement van finantien durfde dat niet doen. De landmeter, chef van het kadastraal bureau te Buitenzorg, had evenwel zijne opgaven naar Batavia gezonden. Maar de chef van het kadastraal bureau alhier was van meening, dat hij de opgaven en kaarten van Buitenzorg niet kon vertrouwen; hijzelf heeft tijd noch personeel om plaatselijk elders de betrouwbaarheid der opgaven na te gaan, terwijl de landmeter te Buitenzorg hem weder de vereischte kennis ontzegt om zijn arbeid te controleeren, maar de betrokken ambtenaar alhier op zijne beurt geen gunstiger opinie over zijn kollega koestert.

Deskundigen zijn van meening, dat het kadaster te Buitenzorg voor verbetering vatbaar is, maar dat het hier naar niets gelijkt, wat men in Europa als eene goede inrichting van dien aard zou beschouwen.

Het resultaat van het gehaspel is intusschen geweest, dat de perceelen in het Buitenzorgsche, die sedert jaren verponding hadden dienen te betalen, evenmin als vele anderen zijn aangeslagen.

Nu heeft het gewestelijk bestuur onlangs geëischt, dat de eigenaren van perceelen, die recht van opstal hebben verkregen, binnen het jaar de eigendomsbewijzen zullen aanvragen en hun goed kadastraal zullen doen inschrijven.

De bureaux missen evenwel de noodige hulpmiddelen om hunne taak goed te vervullen.

Reorganisatie van dezen tak van dienst is dringend noodig.

Elders ziet het niet beter uit.

Men verneemt menigmaal van verkoop van gronden en woningen, die tot een bedrag in de verponding zijn aangeslagen, welke in geene de minste verhouding tot de tegenwoordige waarde blijkt te staan. Toch wordt ondersteld, dat de verponding bedraagt $\frac{1}{4}$, ten honderd van de po-

brengst der gronden of der werkelijke huurwaarde over het jaar. Deze grondslag voor het verleen van hypotheeken is derhalve bij een onregelmatigen toestand een zandgrond, die geldschietters aan de grootste teleurstellingen blootstelt.

Zonder een goed kadaster is de eigendom en al wat daarmee in verband staat hoegenaamd niet verzekerd.

Indien het kadaster op voldoende wijze ingericht werd, zou de Staat niet alleen door meerdere baten de kosten daarvan zien dekken, maar nog eene verbetering in de inkomsten ondervinden. Dit staat vast. Tal van partikuliere belangen zouden tevens gebaat of verzekerd zijn. Het gaat echter met het kadaster als met zeer vele zaken in deze gewesten: er is iets in het leven geroepen, dat zoo weinig overeenkomst met soortgelijke doelmatige, ja, onmisbare instellingen elders heeft, dat ze in Indie slechts een zweem of eene ruwe schets zijn van hetgeen het wezen moest, terwijl noch het noodige personeel noch behoorlijke middelen zijn verstrekt om een of ander beginsel kracht in de toepassing te geven. Van daar dat zulk een tal abnormaliteiten bestaan. Het is nogtans de meest verkeerde zuinigheid de zaken zoo te laten voortleven, want in de allereerste plaats is de schatkist daarvan de dupe. v. L.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

De klacht, die telkens aangeheven wordt, is, dat de Regeering de eischen, die men moet vervullen om tot ambtenaar benoembaar te zijn, telkens hooger stelt, maar de middelen niet verschaft om voor niet bemiddelden aan die eischen te kunnen voldoen.

Voor het lager onderwijs van Europeanen is in de laatste jaren nogal gedaan. Maar buiten de oprichting van het gymnasium Willem III is voor het meer uitgebreid lager en voor middelbaar onderwijs alleen door partikuliere krachten iets tot stand gebracht.

Te Samarang is op die wijze eene inrichting voor middelbaar onderwijs in het leven geroepen.

Hier bestaat verder sedert eenige jaren de school van de Vrijmetselaars-loge.

Daár wordt driemaal per week kosteloos uitgebreid lager onderwijs gegeven.

Aanvankelijk was de toeloop groot, vooral van kinderen hier geboren. De school heeft evenwel met onderscheidene bezwaren te kampen.

In de eerste plaats hebben voortdurend mutaties onder de personen plaats, die de waarlijk niet ligte taak op zich nemen om te doceeren.

Maar ten andere ontbreekt de meest krachtige prikkel om te leeren, namelijk dat men het bewustzijn heeft daardoor veel verder te zullen komen.

Het lager en middelbaar onderwijs voor de niet bemiddelden sluit hier slechts zeer gebrekkig aaneen. Op de eerste gouvernementsschool leert men de Fransche taal; in de overige Gouv. scholen alhier niet.

De school van de Loge zou, als men op jeugdiger leeftijd het onderwijs aldaar kwam genieten, dan meestal het geval is, tot voorbereidende school kunnen dienen, om daarna het gymnasium te bezoeken.

Intusschen komen daar veel leerblijven van te hoogen leeftijd om het gymnasiaal onderwijs vervolgens te kunnen ontvangen. Menig van hen, die de school bezoekt, doet dit echter om het klein ambtenaars-examen goed te kunnen afleggen. Zelfs leerlingen van gevorderden leeftijd nemen daar derhalve plaats op de banken.

Maar al zouden jeugdiger leerlingen komen, meestal ontbreekt aan vele ouders hetgeen noodig is om de kosten van gymnasiaal onderwijs te dragen.

De school van de Loge zou een krachtigen stoot krijgen, als het Gouvernement eenige beurzen uitloofde voor jongelieden, die met uitstekend gevolg op die school het onderwijs hadden genoten en daardoor in staat gesteld waren om met vrucht gymnasiaal onderwijs te volgen. Dat zou ook voor de leeraren eene welverdiende belooning voor hunne inspanning zijn. Men schatte toch niet gering, dat de Loge op eigene kosten eene school voor meer uitgebreid lager onderwijs in 't leven riep. Het is voorts onder de tropen een waar werk der liefde als wetenschappelijke mannen, na afloop van de bezigheden van den dag, aan minder vermogenden talen, wiskunde, enz. onderwijzen en hun denkvermogen pogen te ontwikkelen. Er moet besef van het hooge nut der zaak zijn om er zijne krachten aan te blijven wijden. Niets zou nu grooter aansporing om voort te gaan voor de Loge wezen dan de wetenschap dat de zekerheid bestond aan enkelen althans den weg tot eene eervolle positie in de maatschappij te helpen banen, wier goeden aanleg door hen ten deele ontwikkeld werd.

Wat de koning van Siam deed, is eene weldaad; het is der moeite waard er over te denken dit op ietwat ruimer schaal te verrichten.

In Britsch-Indie geeft de Regeering belangrijke sommen uit niet alleen voor de instellin-

gen van hooger, middelbaar en lager onderwijs, die zij schiep, maar zij streeft er daar bovenal naar om te ondersteunen hetgeen gemeenten en partikulieren tot stand brengen.

Van hooger onderwijs is hier nog geene sprake.

Het middelbaar onderwijs wordt op deze plaats alleen van wege den Staat verstrekt en de daaraan verbonden kosten brengen het buiten bereik van de overgrootste meerderheid der inlandsche kinderen. Gaat men na welke geldelijke eischen gedaan worden aan hen, die het klein ambtenaars-examen afgelegd hebben, om privaattlessen te ontvangen ten einde zich voor het groot ambtenaars-examen te bekwamen, dan zal men zien dat van de geringe traktementen onmogelijk het gevorderde afgestaan kan worden, ja, dat de kosten de inkomsten van velen te boven gaan. Zelfs met ijzeren vlijt zien zij de deur gesloten om verder dan tot zekere hoogte te klimmen.

Men doe althans iets voor de jongeren om daaraan te moeten komen. Eene nietige uitgaaf op de begrooting zou niet alleen strekken om enkelen direkt te bevoordeelen, maar voor velen een machtige hefboom zijn om zich op het verkrijgen van meerdere kennis toe te leggen. Het kan niet genoeg herhaald worden, dat wij het oog gevestigd dienen te houden op de klasse van personen, die tot de Europeesche maatschappij behoort, maar die ook aan de inlandsche verwant is. Aan haar moet het onderwijs, ook hooger opgevoerd, medegedeeld worden, en zij heeft zelve meestal de middelen niet om het te bekostigen.

Ook te Padang is onlangs het plan gevormd eene school zooals die van de Loge alhier te vestigen. Soerabaija bezit reeds eene tusscheninstelling, die men te vergeefs tot eene inrichting van middelbaar onderwijs pogde te hervormen. De Regeering steunde die pogingen van partikulieren. Met geringe uitgaven kan zij dan wellicht door het uitloven van een klein getal beurzen zeer grootse resultaten in de hand werken

v. L

EEN PAAR BEGROOTINGSPOSTEN.

Toen van den Bosch naar Indie kwam, was zijn streven aan de deelhebbers in de Nederlandsche Handelmaatschappij toe te duwen wat mogelijk was. Van daar het consignatiestelsel, tweelingzuster van de gedwongen kultures. Dat systeem ging vergezeld van ontzachtelijk hooge vrachtprijzen en assurantie-premien, zoodat mede al wat met den scheepsbouw in Nederland in verband stond,

voordeelen genoot. Eindelijk werd de nijverheid kunstmatig beschermd.

Langzaam, zeer langzaam wordt met een stelsel gebroken, dat schatten aan den Staat gekost heeft. Men beweert van de zijde der voorstanders van het oude, dat de hervormers ten behoeve van enkelen strijden. Maar als men het samenstel der vroegere regelingen overziet, dan ontwaart men dat de schatkist als een prooi behandeld is, waarvan zeker getal individuen een brok genoten. De wijzigingen van later tijd hebben het staatsbelang in hooge mate bevorderd.

Wij zijn er echter nog ver af dat wij tot een gezond stelsel zijn teruggekeerd.

Het militair departement heeft menigmaal bevestigd, dat men hier beter en op doelmatiger wijze in vele behoeften door aankoop in Indie kon voorzien. Dat zou, schrijft de redakteur van het *Militair Tijdschrift*, tevens een middel tot bezuiniging zijn. Niets is natuurlijker. Thans moet men een voorraad van vele zaken hebben en daaronder bederft langzamerhand een deel, terwijl men soms van het noodige nauwelijks voldoende heeft, zoodat men toch bij opkomende behoeften hier moet aankopen of menigmaal met de handen in 't haar zit. Eindelijk moet men soms ontzachtelijk lang op de zaken wachten, al zijn ze lang vooruit besteld, adres aan het achterlaadgeweer; terwijl wij een uitmuntend Külingeweer konden hebben, is hier slechts een miniem gedeelte des legers goed gewapend. En hoe is het met de patronen gelegen? Zou er zelfs voorraad voor achterladers geweest zijn om de expeditie naar Deli terstond behoorlijk uit te rusten? Wij twijfelen. En wat zou men hebben kunnen uitzenden, als tenzelfden tijd elders, bijv. naar Bali, eene troepenmacht had moeten vertrekken?

De begrooting voor 1871 bevat evenwel weder onder art. 66, onder-afdeeling 44, een post voor aankoop en vervoer van goederen tot aanvulling der militaire magazijnen van f 1,550,000.

Het Marine-departement heeft onder art. 77 een soortgelijke post van f 550,000, behalve 2½ ton voor steenkolen, waaraan Indie zoo rijk is. Waarom die som niet gedurende een paar jaren voor het mijuwezen besteed? Men zou er rijke vruchten van plukken.

Art. 45 bevat alweder zulk een post van 2½ ton voor Burgerlijke Openbare Werken. De gouvernement-magazijnen zijn goed voorzien van het onnoodige en van hetgeen men werkelijk behoeft: steenen, ijzerwerk, enz., wordt eene massa bij partikulieren aangekocht.

Tal van zaken liggen hier, waarvoor het geld

letterlijk weggesmeten is. Zoo bestelde in den ouden tijd een directeur (men zegt dat hij kort daarna aftrad en lid der firma werd, waaraan de bestelling geschiedde) eenige tienduizendtallen groote dakpannen. Een gedeelte daarvan werd met groote kosten naar eenige buitenbezittingen gezonden en — teruggezonden, als veel te zwaar. Hoevele duizenden er na verloop van jaren gebroken zijn, is ons onbekend. Maar dat na eene reeks van jaren het meerendeel van die dakpannen overgebleven is, die geheel ongebruikt liggen, durven wij verzekeren.

Te Samarang zagen wij duizende keijen, daar met groote kosten aangebracht, liggen, ten deele in den grond verzonken, ten deele tusschen onkruid en gras. Men heeft ze in den tijd ontboden, maar niet gebruikt. Het vervoer zou meer kosten dan ze waard zijn.

Wij zouden meer feiten van dien aard kunnen noemen.

Indien men eens over zeker getal jaren naging, wat in magazijnen opgestapeld werd, wat daarvan verbruikt is en hoeveel dat alles gekost heeft, de renten van hetgeen het geldswaardig voorstelt berekenende, dan zou men bevinden dat de Staat ontzachtelijk door vele uitzendingen uit Nederland benadeeld wordt.

Nu de stoomgemeenschap met Nederland bestaat, kan men op betrekkelijk snellen aanvoer rekenen, als dat noodig is.

Onze landgenooten weten na zoovele jaren voorzeker beter dan vreemdelingen wat men hier noodig heeft.

Laat men het stelsel varen om alles uit Nederland te ontbieden en voorziet men zich voor de dagelijksche behoeften direkt hier te lande, dan zal men niet steeds een enormen voorraad van allerlei in 's rijks magazijnen behoeven op te stapelen, zich beter het noodige kunnen aanschaffen en belangrijke besparingen doen.

Zal het nog lang duren, dat men een systeem volgt, waarbij geen enkel belang gebaat, maar de Staat zwaar benadeeld wordt? Wij willen het tegendeel hopen en vertrouwen, dat de tegenwoordige Minister van Kolonien met den ouden sleur zal breken.

v. L.

LOTERIJEN.

Is de Nederlandsche Staat met eene preutsche deern gelijk te stellen? Wij gelooven het niet, als men nagaat wat op het stuk van geldloterijen plaats heeft.

In het vaderland heeft men eene Staatsloterij, waarvan de eene helft uit prijzen en de we-

derhelft uit nietloten bestaat. Het aanloksel is daar groot. Men looft driemaal per jaar prijzen van eene tonne gouds, van eene halve ton, van dertig en verscheidene vijf-en-twintig, of twintig duizenden en minder uit. Maar wat het ergst is: daar brengt men het spel onder het bereik van den werkman en den kleinen burger, want men splitst met officieele toelating elk lot in zulke onderdeelen, dat men eindelijk tot $\frac{1}{100}$ ste lot komt. En dat kleine bedrag, ter waarde van even drie gulden, is nog betaalbaar in vijf termijnen, want men kan een loterijbriefje halen voor de eerste klasse, die uitgetrokken wordt, om vervolgens telkens na elke klassetrekking te verwisselen. Zoo komt men er toe den spaarpenning te lokken. De Staat neemt 15 percent van de grootere prijzen en van die beneden f 1000 10 percent. Dat de Staat op zoodanige wijze speelzucht aanmoedigt om er een 4tal tonnen gouds per jaar uit te slaan, noemen wij immoreel.

In Indie opent men voor den Chinees de phon- en topho-spelen, die jaarlijks verpacht worden. Daar wordt met kleine sommen gedobbeld. Dat lokt den inlander. Wel is 't hem en den Europeaan verboden aan de Chineesche dobbelspellen deel te nemen; maar wat ziet men op elken passer, zelfs hier te Batavia? Speelt de inlander al niet zelf, dan laat hij een gestaarten vriend voor hem dobbelen. Hield men daarop beter toezicht, tal van kleine dieverijen zouden niet plaats vinden. Ook van dien pacht trekt de Staat echter voordeelen.

Waar de Staat aldus handelt en men ziet spelen bij bijna elk ambtenaar, is het eene ongerijmdheid elke geldloterij in Indie uit te sluiten, tot welk doel ook. Gaarne erkennen wij dankbaar, dat de tegenwoordige Regeering blijken heeft gegeven geene immoraliteit in het publiek leyen te willen dulden en hen uit 's lands dienst weert, die een ergerlijk voorbeeld zijn. Maar men ga niet te ver, want elke overdrijving is schadelijk; dan kweekt men slechts huichelarij en vertoon.

Het kansgenot, zooals het hier bij geldloterijen toegelaten werd, sticht geen kwaad.

De zaak wordt openlijk behandeld. Men weet welke de kansen zijn. De loten zijn niet zoo laag in prijs, dat iedereen ze kan nemen.

Men heeft gewezen op het overgroot getal loterijen, die in een vroeger tijdperk plaats vonden. In schijn zouden wij, destijds in Nederland de Indische bladen lezende, waarin de geldloterijen geadverteerd waren, gezegd hebben, dat hier toen een tijdperk van groote aanwakking

van speelzucht doorleefd werd. Maar hoe is het met de zaak gelegen, als men ze van nabij beziet? Ja, de eerste loterijen gingen gaaf op. Maar het kwaad, dat men ducht, vernietigde zichzelf. De ondervinding leert, dat tal van loterijen niet plaats hadden door getrek aan kooplust van de loten. Toen de konkurrentie bij het ruime aanbod groot werd, waren maanden en jaren noodig om een aantal loten te plaat en; menige instelling, wij zagen het nog onlangs, slaagde er slechts na langen tijd in een gedeelte der som bijeen te krijgen, die men noodig had; enkelen hebben dien ten gevolge in den allerlaatsten tijd het restant aan de markt gebracht. Dit strekt tot een afdoend bewijs, dat het getal deelnemers in zoodanige loterijen in de dagen, waarop men wijst, beperkt is gebleven. Die toestand is onveranderd. Dezelfde feiten zouden geheel gelijke gevolgen hebben. De ondervinding is daar om ons beweren kracht bij te zetten, dat de massa van de bevolking niet aan geldloterijen deelnemen kan. Dat ze er geen lust toe had, zullen we niet zeggen. Maar ze heeft er geene middelen voor.

Geldloterijen ten behoeve van weldadige instellingen, van schouwburgen, sociëteiten of iets dergelijks worden nogtans sedert eenige jaren stelselmatig geweerd. Wij schreven dat gedurende eenige jaren toe aan de begrippen van den vorigen landvoogd. De afwijzing van twee aanvragen, onlangs ten behoeve van den schouwburg alhier en van het liefhebberij-tooneelgezelschap te Samarang gedaan, geven aanleiding om daaruit af te leiden, dat wij hier met eene regeerings-maxime te doen hebben.

Rust dat systeem op goede gronden?

Men pleit in het belang van de moraliteit. Maar geeft men dan zoo sterk het voorbeeld spel in Indïe te willen tegengaan? Kom op de receptien van de hoogstgeplaatste personen, die wellicht het felst tegen eene geldloterij van wege partikulieren ijveren en ge zult er zien spelen. Kaarten worden nog steeds op bijna alle receptien aan de bezoekers in de handen geduwd. Nu moge men erkennen dat hier niet meer zoo gedobbeld wordt als weleer; men speelt nog altijd tegen tarieven, die de verbazing en schrik van den baar opwekken, als hij niet in zeer enkele klubs in Europa aan hoog spelen gewoon was. Bij de eentoonigheid van het Indische leven kanten we ons nu niet tegen elk kaartspel; maar wij konstateeren, dat men veelal hoog speelt.

Van waar dan die pruderie om tegen eene

geldloterij te ijveren, bestemd om kunst of gezellig verkeer te onderhouden, terwijl men ten zijuent bezoekers in de gelegenheid stelt het vijf- of tienvoud van de som in enkele uren te verliezen, die een lot in eene geldloterij in de laatste jaren meestal kostte? En wie heeft zich ooit met eene geldloterij geruïneerd?

Met welk recht is men alleen zoo bezorgd voor de aanwakking van zucht tot dit kansgenot van den Europeaan en den Chinees?

Wie nemen de loten in geldloterijen? Is het hier, zooals in Nederland, de kleine man? Dat is totaal onaannemelijk. De inlander doet niet mede, als regel. Eenige hoofden mogen loten koopen, de inlander heeft overigens geen geld genoeg om het op die wijze te beleggen. Ook betwijfelen wij ten sterkste, dat hij vertrouwen in zulke zaken stelt. De massa der loten wordt genomen door Europeaanen en vooral door Chincezen. En voor deze laatsten opent men officieele dobbelhuizen, waar men zelfs de nietigste som kan inzetten.

Komen er aanvragen, die de Regeering doen zien dat men geen eigenlijk goed doel voor oogen heeft, maar louter spel in 't leven wil roepen, dan heeft zij zich zeer terecht de bevoegdheid voorbehouden om autorisatie tot het doen trekken der geldloterij te weigeren. Maar wij ontkennen dat men op goede gronden, waar het bevorderen van kunst, wetenschap, liefdadigheid of het gezellig verkeer betreft, elke loterij moet weren.

Wat doet het gouvernement voor kunst in deze gewesten? Hiër is Thorbecke's woord eene waarheid: „kunst is geen regeeringszaak.” Sedert jaren wordt het tooneel niet gesubsidieerd. Van een museum van schilderstukken hebben we nooit iets gehoord. Het jaargeld aan Radhen Saleh toegelegd, is eene uitzondering. Van aanmoediging van teeken- of graveerkunst of van kunstvakken weten we niets. Toch zijn er inlanders, die met de meest oorspronkelijke middelen kunstig vervaardigde voorwerpen weten samen te stellen. Is het nu teveel geveerd, dat men van tijd tot tijd eene geldloterij liet houden, om ons tooneelgezelschappen te bezorgen, die in het leven te doen blijven, de kas van muziekgezelschappen of van iets dergelijks te stijven? Is 't geen affectatie ook dat af te slaan? Is het leven ouder de troepen, zelfs in de grootere plaatsen, voor den Europeaan zoo gezellig, dat men hem moet dwingen binnen engen kring te blijven of geldelijke offers te dragen, die menigeen te zwaar

vallen?

Wordt ons bestuur in allen deele naar zulke gestrengte begrippen van zedekunde gereorganiseerd, dan zullen we vrede hebben met het afwijzen van elk aanzoek om eene geldloterij te houden. Maar dan geve men daarvan meer blijken dan we tot nogtoe zagen. Dan worde *smeer* uitgewischt uit het woordenboek van onze samenleving. Dan roeie men zoovele andere misbruiken uit. Maar dan verbiede men ook de pho- en tophospelen en dulde al dadelijk niet langer, dat openlijk in de dagbladen loten, geheele en gedeelten, van de Nederlandsche Staatsloterij worden te koop geboden. Zoolang dat niet plaats heeft, verzetten wij ons tegen zulk eene overdrevene vrees voor elke geldloterij, die niets dan een uiterlijke schijn van witgedaste en zwartgerokte hooge moraliteit is, terwijl innerlijk zooveel rotheid in den Staat gevonden wordt.

v. L.

DE INLANDSCHE SCHOOL TE BANDJERMASIN.

In de No. 116, 117 en 118 van dit jaar gaven wij eenige beschouwingen over den toestand van het onderwijs voor inlanders, naar aanleiding van het toen verschenen regeeringsverslag over dat onderwerp, loopende over het jaar 1869.

Wij ontvangen thans het volgend schrijven, dat wij gaarne opnemen.

Zeer geachte Redakteur!

Onlangs las ik in eenige nummers van het *Nieuw Bat. Handelsblad* een bericht over het Inlandsch onderwijs in Nederlandsch-Indie over het jaar 1869.

Wat in No. 118 van genoemd blad over de Gouvernentschool voor Inlanders te Bandjermasin bericht wordt, wil en kan ik niet beoordeelen. Aangaande mijne school wordt in dat bericht kortaf gezegd: „Op de school van den zendeling Van Hoefen is de opkomst ongeregeld” en verder niets, net alsof het niet der moeite waard was, daarover nog een woord meer te melden. Ik veroorloof mij de eené vraag: wie heeft in 1869 mijne school geinspecteerd? Ik weet mij niet te herinneren, dat in 1869 iemand naar den toestand mijner school persoonlijk onderzoek gedaan heeft. In 't begin van 1870 bezocht de toenmalige Resident met nog eenige andere heeren mijne school, en ze betaigden hunne tevredenheid. In 1869 had ik 103 scholieren op de lijst, en wel 49 Chineezen, 37 Mahomedanen en 17 Dajakkers. En van dit getal was dagelijks ongeveer $\frac{2}{3}$ op school. Dit mag door iemand, die met Inlandsche toestanden bekend is, niet als een bijzonder ongunstig schoolbezoek beschouwd worden. Daarbij moet nog in aanmerking genomen worden, dat het grootste getal dier scholieren van den overkant der rivier naar school komt, en ieder scholier 3 centen voor tambangans moet betalen wanneer hij naar school gaat, en buitendien moet hij boeken, leien, papier, enz. zelf aanschaffen, voorwerpen, die

aan de scholieren der Gouv. school gratis verstrekt worden. Ook worden aan de scholieren der Gouv. school zeer waardevolle prijzen uitgedeeld, welk geluk aan mijne scholieren niet te beurt valt.

Tegenwoordig heb ik 72 Chinesche, 29 Mahomedaanische en 30 Dajaksche scholieren op de lijst, waarvan dagelijks gemiddeld 80 op school zijn; dit bewijst genoeg, dat de jeugd nogal eenig nut ziet in het frequentieeren mijner school, die onder mijne persoonlijke leiding staat, bijgestaan door eenige helpers uit het getal mijner vroegere scholieren.

Met de plantsing dezer regels zou UEd. zeer verplichten
BANDJERMASIN, 2 Augustus 1872.

UEd. Dw. Dienaar
C. VAN HOEFEN.

Wij moeten bij dezen brief eenige opmerkingen voegen.

Het zal wel onmogelijk zijn om in alle bijzonderheden over elke school te treden, wanneer men in eenige artikelen, voor de lezers van een dagblad bestemd, den indruk van de officieele mededeelingen in een jaarverslag poogt weder te geven, dien de daarin vermelde toestand van het onderwijs op den belangstellende maakt. Wat wij van de school te Bandjermasin zèiden, hoe kort ook, stond in verband tot de slotsom omtrent den veelal ongunstigen staat van het inlandsch onderwijs in 1869, waartoe wij na de lezing van het verslag gekomen waren. De grondtoon van dat stuk was, dat de toestand weinig vooruitgang, maar op menige plaats achteruitgang aanduidde.

De heer van Hoefen gelieve daarin geene gereingschatting te zien van hetgeen de zending in Bandjermasin gewrocht heeft en zeer zeker niet van zijne ijverige en veeljarige pogingen.

Thans zullen wij evenwel mededeelen wat omtrent zijne school in het verslag voorkomt. Op blz. 180—182 leest men:

b. School van den zendeling C. van Hoefen.

In October 1869 telde deze school 75 leerlingen, t. w. 20 Mahomedanen, 40 Chineezen en 15 Dajaks, onder welke laatste 13 gedoopte.

Dagelijks werd school gehouden en wel des morgens van 6½ tot 10 uur, uitgezonderd des Zaturdags en des Zondags.

De lessen begonnen met gezang en gebed, waaraan een kort verhaal uit de bijbelsche geschiedenis werd voorgedragen.

De leerlingen waren in 5 klassen verdeeld, van welke de drie hoogste tamelijk goed lizen (de hoogste ook Maleisch met Arabisch schrift); de vierde klasse maakte een begin met het lezen en de vijfde leerde spellen volgens de klankmethode.

De eerste klasse, bestaande uit 20 leerlingen, schreef over het algemeen eene goede hand, maakte tamelijk goede opstellen en schreef vlug volgens dictaat. Berekeningen met gewone breuken wist zij goed en vlug op te lossen en met de leer der tiendeelige breuken had zij een begin gemaakt. Het rekenen geschiedde zoowel op de lei en het bord, als uit het hoofd.

De scholieren wisten van de geographie de rijken, de voornaamste steden, bergen, rivieren, eilanden, zeeboezems van Europa en Azië, de provinciën en voornaamste steden van Nederland, de voornaamste eilanden van Nederlandsch-Indië, de residentien, bgrgen, rivieren, enz. van de gróote Soenda-eilanden. Van de overige werelddeelen kenden zij de grenzen.

De leerlingen der tweede en derde klasse oefenden zich in de vier hoofdregels der rekenkunde; widders in het schrijven van getallen, het schoonschrijven en het naschrijven uit een boek, hetgeen hen voortdurend bij afwisseling bezighield. Ook werden zij geoefend in het lezen van geschreven stukken.

De leerlingen der vierde en vijfde klasse kregen op hunne leien enkele letters, cijfers en getallen om na te schrijven.

De school werd steeds met gezang besloten, dat nog wel niet fraai was, maar toch langzamerhand verbeterde.

De zendeling gaf zelf onderwijs en werd bijgestaan door drie; door het gouvernement bezoldigde hulp-onderwijzers.

Voor het onderhoud van het schoolgebouw betaalden de leerlingen f 0,25 's maands, maar dat ging zeer ongeregeld. Overigens bekostigden zij hunne boeken, leien, enz.

Het trouw bezoeken der school liet veel te wenschen over. Hoogstens 40 van de 70 leerlingen kwamen tanzelijk geregeld op. De overigen bezochten de school gedurende eenigen tijd en bleven dan weder verscheidene dagen weg. Schier gedurende het geheele jaar waren dientengevolge nieuwelingen in de school, et welke tot nadeel van de overige leerlingen de allereerste beginselen moesten behandeld worden. De veelvuldige Chinese feesten, sterfgevallen, enz. waren dikwerf de reden, waarom leerlingen soms maanden achtereen wegbleven. Velen verlieten de school, zoodra zij eenige kennis van lezen en schrijven hadden opgehaan.

Men ziet dat wij in een paar woorden getrouw wedergaven, wat over den staat van het onderwijs in 1869 officieel is gerapporteerd.

Zijn die mededeelingen en cijfers onjuist, aan wien de schuld? Wij bezafen geene andere gegevens over die school.

Er bestaat voor ons geen reden om niet aan te nemen, dat de heer Hoefen ons thans betere inlichtingen geeft. Maar dit moet dan weder ons vertrouwen in de waarde van de officieele verslagen schokken, daar de heer Hoefen de verklaring aflegt, dat men in 1869 zijne school in 't geheel niet geïnspekteerd heeft. Is het op de plaatsen, waar de heer inspekteur zich niet in persoon kon begeven, met de op-gaven omtrent het inlandsch onderwijs gegaan als met zoovele andere zaken, bijv. de bevolkingscijfers, de heerediensten, het getal koffie-boomen, rijstproduktie en meer, waaromtrent vele voorschriften gegeven zijn en veel papier wordt beklad, maar waarvan de juistheid nog alles te wenschen overlaat? Van waar komen de op-gaven over de school van den heer Hoefen, die in 't verslag opgenomen zijn en die door hem geenszins worden onderschreven? Het is ons niet mogelijk daarop het antwoord te geven.

Wij willen de hoop koesteren, nu aan drie ambtenaren het inspektiewerk over de inlandsche

scholen is opgedragen, dat in dezen voortaan in de verslagen mededeelingen zullen worden opgenomen, die den toets kunnen doorstaan. Dat zal dan een der vruchten van de reorganisatie van het inlandsch onderwijs zijn. Tot dusver zien wij overigens nog steeds verlangend uit naar de blijken, dat in waarheid een krachtige stoot door de jongste verordening op dat stuk aan dit levensbelang voor Indië is gegeven. De opening van enkele scholen en de samenstelling van plaatselijke kommissien is immers niet genoeg.

v. L.

Brieven van Sumatra.

Er wordt sedert lang en bij herhaling gewezen op den toenemenden achteruitgaag van Sumatra's Westkust. De Regeering, zegt men, draagt hiervan evenzeer als van alle andere fouten, door wien ook in Indië begaan, de schuld.

Er wordt evenzeer gewezen op de afnemende koffieproduktie en den belangrijken invoer van rijst, een produkt, dat vroeger bij gróote hoeveelheden werd uitgevoerd.

Ik wil niet onderzoeken in hoever dit alles overdreven is, maar ik durf verzekeren dat niet de Regeering, maar wel het gewestelijk bestuur den last van begane fouten behoort te dragen. De Regeering werd niet altijd naar waarheid ingelicht en gebeurde het al eens, dat zij door mannen van waarheid, door middel van de dagbladen of op eene andere wijze, juiste mededeelingen ontving, dan kwamen de adviezen en konsideratiën van hoofden van gewestelijk bestuur als mosterd na den maaltijd achteraan om den indruk min of meer weg te nemen.

Ik wil met een paar woorden het bewijs leveren, dat de tegenwoordige toestanden reeds in 1867, door een ernstig schrijven, der Regeering zijn voorepeld, maar te vergeefs. Ik wil bewijzen, dat wanneer Sumatra's koffie- en rijstcultuur nog meer achteruitgaan, van ambtelooze zijde het noodige is gedaan om het te voorkomen.

Van bemoeiingen der pers spreek ik niet; deze zijn bekend; wat de *Swa. G.* heeft geschreven en aangeraden, ligt bloot voor een ieder, die lezen kan.

Het bewijs leveren. Ik zal dat verrichten door kennis te doen nemen van een schrijven, dat in de maand December van het jaar 1867 van hier der Regeering werd aangeboden; een schrijven, dat aanvankelijk gehoor vond, doch door de adviezen en konsideratiën van het gewestelijk bestuur tot de doofpot veroordeeld werd.

Dat schrijven, waarvan ik slechts den korten inhoud mededeel, teekent een gewichtig tijdperk uit onze verarmings-geschiedenis. De toestand, daarin geschetst, is evenmin overdreven voorgesteld als de cijfers te hoog zijn genomen. De vorige G. G. had wel gedaan, indien hij daarvan wat meer had geprofiteerd.

Het moet erkend worden, dat het jaar 1867 voor de bevolking van Sumatra's Westkust een der meest rampspoedige van de jongst verloopene halve eeuw was; de ziekte onder het vee had den veestapel bijna uitgeroeid. Waar zij het meest gewoed had, was zij merkbaar afgenomen, doch het was als een brand, die uit gebrek aan voedsel werd uitgedoofd.

De briefschrijver overzag de ellende, die noodwendig volgen moest en zette zich met zijn plicht als staatsburger voor oogen en bezield met de beste bedoelingen voor Sumatra aan zijne schrijftafel. Hij wendde zich tot den Gouverneur-Generaal.

Niet eens, maar meermalen heeft de Regeering het be-

wijs geleverd van haar goeden wil om te helpen waar hulp noodzakelijk is. Dat zijn daadzaken, die haar tot eer strekken en mij bemoedigen om ook nu weder voor Sumatra's Westkust hulp in te roepen, — zoo ving hij aan.

Ben ik al niet in staat, zoo vervolgde die briefschrijver, het juiste aantal der gestorven buffels en runderen op te geven, niemand dan ik is waarschijnlijk beter in de gelegenheid om den schadelijken invloed na te gaan, welke de nog heerschende veenziekte op de welvaart van de bevolking uitoefent.

Velen zagen hunne kudden door de ziekte geheel vernietigen; anderen, bevreesd voor dergelijk verlies, verkochten ze tegen spotprijzen, zoo zelfs, dat buffels en koeten, die vroeger eene gemiddelde waarde van f 100 en f 60 hadden, voor f 10 en f 6 werden verkocht en — onnoodig geslacht. Door bijna niemand werd vleesch gegeten; de vrees van vleesch, van ziek vee afkomstig, te gebruiken, wederbield bijna iedereen. Dat niettemin duizende beesten werden geslacht, wordt bewezen door het buitensporig groot aantal huiden, dat gelurende de jaren 1866, 1867 en 1868 aan de markt is gebracht.

Het is dan ook niet overdreven wanneer ik zeg, dat de veestapel op Sumatra's Westkust bij het einde van 1867 tot op een vijfde is geslonken.

Behalve het verlies van de waarde van de beesten was der bevolking ook haar belangrijkste werktuig voor de bebouwing der sawa's ontvallen. En al mocht ook het gewestelijk bestuur verordenen, dat vroeger dan gewoondijk met den sawa-arbeid moest begonnen worden, toch kon men niet verwachten, dat de kracht en de arbeid van duizende buffels door den vlijt van den inlander zou worden vergoed. Veel eer en met grond was te voorzien, dat de rijkskultuur beduidend minder dan vroeger zou afwerpen, zoodat de bevolking bij het reeds geleden verlies van een reutegevend kapitaal ook nog eene belangrijke vermindering van inkomsten te wachten had, waardoor de geleden schade meer algemeen zou worden gevoeld.

Er heerschte reeds eene ongekende stilte in den handel en het entrepôt en de pakhuizen waren met goederen overvuld; de vooruitsichten voor handel en nijverheid waren bedroevend.

Bij huwelijken, het viere van familiefeesten, het aanschaffen van nieuwe kleedingstoffen voor zijn gezin, maar voornamelijk bij het doen van inkooppen ten behoeve van de pocassa-maand, vindt de inlander de daartoe benodigde middelen uit den verkoop van zoovele buffels uit zijne kudde, een aantal, dat echter nooit de thans geleden verliezen overtrof. Deze bron was voor de bevolking uitgeput.

Schrijver meende gerechtigd te zijn, om de aandacht van den Gouverneur-Generaal op deze omstandigheden te vestigen en hem de middelen aan te toonen, waarvan de toepassing voor de Regeering en voor Sumatra van belang kon zijn.

Hij wenschte niet in beschouwingen te treden over de vraag: in hoeverre het stelsel van bestuur ter Westkust in harmonie was met de eischen eener voorzichtige en wijze koloniale staatkunde. Zeker is 't, — zoo beweerde hij, — odat toen het koffiestelsel door den generaal Michiels, civiel-militair gouverneur van Sumatra's Westkust, in 1848 werd ingevoerd, de Regeering hare humane beginselen ten behoeve van de inlandsehe bevolking niet uit 't oog verloren had: de inlander moest leeren geregeld te werken en zou daarvan gedeeltelijk zelf de vruchten genieten. Er mogen gevonden worden die de zaak — ik bedoel de invoering van het koffiestelsel — anders beoordeelen, velen in den lande weten met mij, dat de Regeering hier ter kust tot dat stelsel is gekomen, uitsluitend ten behoeve van den Maleier. Het is een feit, dat de planters in de Bovenlanden vóór de invoering van het stelsel gemiddeld

slechts / 2 per pikol van hun produkt ontvingen en dat een groot deel van de bevolking benodigd was om de koffie te vervoeren naar de Benedenlanden, want het gebruik van karren bestond toen bijna uitsluitend ter hoofdplaats Padang, en dat verzozend geknoeid werd.

In de eerste jaren moge het beoogde doel bereikt zijn, doch later is dat deel door eene onafzienbare reeks van tusschenkomende omstandigheden voorbijgestreefd. Immers de inlander vindt gedurende de laatste jaren veel minder rekening bij de koffie, dan bij alle andere kulturen. De dagen, die hij in de koffjetuinen moet doorbrengen, beschouwt hij als gedeeltelijk verloren, zoodat de belasting, die als zoodanig, met het oog op de ongelijkmatige uitoefening van de koffiekultuur, toe: reeds zeer ooregelmatig werkt, onbillijk en; in elk geval niet bijzonder voorzichtig genoemd mag worden.

Stel eens dat jaarlijks 150,000 pikols koffie worden geveild en verkocht, tot den gemiddelden prijs van f 40 per pikol, dan krijgen wij / 6,000,000.

Nemen aan dat daarvan de eene helft naar Nederland en de andere naar vreemde havens wordt uitgevoerd, dan heft het Gouvernement daarvan aan uitgaande rechten. 450,000.
Te zamen / 6,450,000.

Stel voorts dat die koffie, met inbegrip van alle onkosten, der Regeering komt te staan op / 18 per pikol, dan betalen wij / 2,700,000, en levert die kultuur eene winst op van / 3,750,000.

Deze cijfers zijn zeker niet overdreven; integendeel, zij blijven met betrekking tot de inkomsten beneden de werkelijkheid; maar toch toonen zij een resultaat aan, dat voor de schatkist met het oog op den tegenwoordigen toestand van Sumatra eene veel te groote betekenis heeft.

Nu des Maleiers kapitaal, zijn buffels, en de renten daarvan, verdwenen waren, bleven zijne rijstvelden grootendeels onbewerkt, ging de rijkskultuur te niet en moest hij, om in zijn onderhoud te voorzien, de produktiviteit van de koffiestruik beproeven. Maar de koffie, die hem had kunnen redden, zelfs met geheele opoffering van de rijkskultuur, werd en wordt door het gouvernement niet voldoende en in elk geval niet naar een billijken maatstaf betaald.

Zoo kom ik min of meer geleidelijk op een der middelen ter gemoetkoming, waarvan ik hierboven sprak: het bestaat eenvoudig in het geven eener hoogere betaling voor de koffie aan de bevolking.

De verhooging moet voelbaar zijn; 50% meer dan de normale inkoopprijs is noodig en zou voor den tijd van minstens vijf achtereenvolgende jaren moeten worden vastgesteld. Ik baseer deze stelling op de volgende cijfers.

Ik begroot de schade door de veenziekte geleden op 150,000 buffels en runderen en stel de beesten dooreen op eene waarde van f 60 per stuk. Dit geeft een kapitaal van / 9,000,000.

De koffiëproduktie stellende op 150,000 pikols 's jaars, geeft dit voor de 5 jaren 750,000 pikols. Wanneer nu aan den planter f 6,25 (thans f 5,75) per pikol meer wordt betaald, dan zou dit over de gestelde 5 jaren bedragen / 4,687,500, of juist de helft van hetgeen de bevolking aan vee heeft verloren, ongerekend nog de vermindering van hare inkomsten, veroorzaakt door de staking van den uitvoer van rijst.

Ik heb hierboven aangetoond, dat de koffiekultuur, gesteld op eene produktie van 150,000 pikols 's jaars, thans eene winst afwerpt van f 3,750,000 's jaars of over 5 jaren van / 18,750,000.

Hiervan afgetrokken de f 6.25 per pikol aan de bevolking meer te betalen ad 4,687,500, dan zou toch de winst nog in die 5 jaren / 14,062,500

bedragen, welke som eene jaarlijksche belasting op de koffie alleen aantoonde van f 2,812,500.

Deze maatregel zou, volgens den briefschrijver, wel niet allesafdoende zijn, maar de bevolking eenigszins in de gelegenheid stellen om zich door vlijt in de koffietuinen eenigermate van de ondervondene tegenspoeden te herstellen.

Behalve dat deze maatregel zou hebben kunnen strekken om de bevolking uit hare toen reeds kenbare verarming op te heffen, had het gouvernement na verloop van den termijn van 5 jaren, zelfs al bleef de koopprijs onveranderd op f 19 per pikol bepaald, de geleedene winstderving ruimschoots terug kunnen vinden door verhoogde produktie en kwaliteit. Ongetwijfeld zou de bevolking zich meer aan hare tuinen hebben laten gelegen liggen en zou buitendien behouden zijn geworden, wat thans door onverschilligheid nutteloos is verloren gegaan aan gerijpt produkt en verwaarloosde tuinen.

Aan deze wenken is, zooals ik zeide, geen gevolg gegeven en wij ondervinden hiervan thans de wrange vruchten. De rijstkultuur is, sedert de veenziekte de werkkrachten van den landbouwer heeft weggemaaid, van geene beteekenis meer; zij levert althans niet voldoende op voor de binnenlandsche konsumtie. De koffiekultuur is mede achteruitgegaan en zal er onder het bestuur van den heer Netscher niet beter op worden, tenzij hij in zijn bestuur geheel verandere.

Men heeft hier op Sumatra goede, door en door kundige ambtenaren gehad. Waarom heeft men die een voor een, soms met paren te gelijk, weggezonden?

Men heeft ze gehad, die goede ambtenaren en men heeft er nog, die eene bevolking weten te behoeden voor stelselmatigen ondergang; maar zij moesten er uit, want zij zijn te lastig voor hen, die rustige rust boven alles stellen.

Zij moeten het land uit, zegt de nagalm van den sleep Kroesen. Met hen gaat dan evenwel de lautste zweem van welvaart heen van eene bevolking, die door Nederlandsche wetten — beschermd wordt!

PADANG, 1 Augustus 1872.

Batavia.

3 Augustus 1872.

Met voldoening zien wij het *Tijdschrift van het Indisch Landbouwgenootschap* steeds in belangrijkheid en beter vorm winnen, no. 7 bevat:

De geschiedenis eener onderneming. Door S. L. W. van der Elst; Suikerriet-kultuur volgens het stelsel van Reijnoso. Door Morbotter; Suiker-fabriekatie. Door J. Saffers; Indigo-fabriekatie. Door X; Landbouw-wetgeving; Kleine mededeelingen en berichten.

Om paarden het gerucht maken bij nacht af te leeren; Het vervoeren van geheele graankorrels; Goedkoope en duurzame etiketten voor planten in de open lucht.

De dagbladen van Sydney maken gewag van de werkzaamheden van een 10tal maatschappijen tot exploitatie van tingronden in die kolonie.

De *Newstead Company* bezit een terrein van 1200 acres. Gebrek aan voldoende water belemmerde de werkzaamheden. De maatschappij werkt met 20 mannen. Men moet de aarde uitgraven en een kwart (Eng.) mijl vervoeren om ze te wassen; eene vrucht levert dan 10 tot 60 lb. Op eene plaats verkreeg men nochtans 100 lb. Als men water genoeg had, zou men vele andere mijnen kunnen bewerken. De maatschappij zal een ingenieur in dienst nemen om te onderzoeken, of zij water kan aanvoeren en dan machines daartoe aanwenden. In King's Creek heeft men in inhammen van de oevers vier mijnen geopend, en men bewerkt die

in het drooge seizoen. Op 30 Eng. voeten diepte heeft men bevonden, dat de gronden rijker worden naar mate men dieper komt. Men wil een schacht op 60 voeten openen.

In *Secret's Mine*, 100 acres groot, verkrijgt men gemiddeld 70 Eng. ponden tin uit eene vrucht aarde; 6 cwts. komen uit twee vruchten. In de eerste week werd eene ton tin naar Sydney verzonden. Drie tin-adars zijn op dien grond ontdekt. Er waren 100 ladingen aarde voorhanden om uit te wassen.

In *Butchart Mine* verkreeg men gelijke resultaten.

Voor de *Inverell Company* waren de machines onderweg. De *Britannia Company* dolf in Cope's Creek in de week van 18—25 Juni 50 cwt. tin uit den ondergrond.

De *Albion Company* heeft 8 man aan het werk; 2 waschten 6 cwt tin op een dag. De ertshoudende aarde is 4 à 5 voeten diep.

De *Lingarra Mine* levert steeds gunstige resultaten op. Ter diepte van 4 voeten vond men uitnemend rijke aarde; men heeft hoop op 2 cwt. tin per vrucht. Daar zijn ook eenige oelsteenen gevonden.

Dubar and Patty hebben pas den arbeid in Stony Creek begonnen. Naar mate men dieper graaft, treft men beter gronden aan. Er zijn rijke aardlagen, die 6 à 10 ponden van het beste stroomtin per lading aarde zullen opleveren. Er is overvloed van water, met voldoende verval.

5 Augustus 1872.

Z. Exc. de Gouverneur-Generaal heeft aan den legerkommandant opgedragen zijne bijzondere tevredenheid te betuigen aan het eerst naar Deli gezonden expeditiekorps over hetgeen tot dusver verriicht werd en bepaaldelijk aan den kapitein Koops en luitenant Ponstijn.

Als een nieuw voorbeeld op welke wijze soms met de invordering der belastingen op Java is omgesproegen, kan dienen, dat thans een groot aantal personen vervolgd worden, die sedert jaren paardenbelasting verschuldigd zijn gebleven; zelfs zijn daaronder vorderingen van 12 of 10 jaren geleden. Hoevelen van die belastingsschuldigen, vroeger alhier gevestigd, overleden of gerepatrieerd zijn, kan men nagaan.

Heden zijn alhier door het Hoofdagentschap van de Ned. Indische Handelsbank in veiling verkocht 8004,35 pikols Billiton-tin, die gemiddeld f 96,83 per pikol opgebracht hebben.

De eerstvolgende veiling van circa 8,000 pikols Billiton-tin zal gehouden worden op Maandag 7 October a.s.

6 Augustus 1872.

Z. Exc. de luitenant-generaal Kroesen en de kapitein van Daalen zijn heden alhier van Sumatra teruggekeerd.

8 Augustus 1862.

Naar wij vernemen, duurt het onderzoek, van regeeringswege in het entrepôt en aan den Boom ingesteld omtrent den in- en uitvoer van goederen, voort.

Ook zou in verband daarmee de onderkommies der 1e klasse Westerkamp zijn overgeplaatst en per eerste stoomboot naar Samarang vertrekken.

Naar wij vernemen, zou de heer mr. Craandijk, lid in den Raad van Justitie te Soerabaja, die zoo ernstig ziek was dat men verwachtte, dat hij verlof naar Nederland zou moeten vragen, gister overleden zijn.

7 Augustus 1872.

De *Jav. Cour.* bevat het besluit, waarbij het aantal le-

den bepaald wordt, die de plaatselijke schoolkommissien zullen samenstellen.

In hetzelfde blad worden de leden opgegeven, die over geheel Java tot die functie benoemd zijn. Wij zullen onze lezers niet vermoeden met het overnemen van eene lijst, die ongeveer ses kolommen beslaat en de namen van die heeren bevat. Op de meeste plaatsen bestaat de kommissie uit inlandsche hoofden en den kontroleur of ambtenaar ter beschikking van de afdeling, waar eene inlandsche school is opgericht.

Te Batavia zijn tot leden benoemd:

mr. C. baron de Vos van Steenwijk, advokaat en prokureur bij het hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië;

J. L. Rhemrev, translateur voor de maleische en javaansche talen;

hadji Mohamad Saleh Sarbini, hoofdpanghoeloe;

radja Boerbanoedin, kommandant van het derde distrikt der stad en voorsteden van Batavia;

Ahmad Djaeran, lid van den landraad te Meester-Cornelis; en Abdal Rachim, adjudant van het derde distrikt der stad en voorsteden van Batavia.

Bij besluit, voorkomende in de *Jav. Cour.*, wordt bepaald dat te Tjinawi (regentschap Soemodang, residentie Preanger-regentschappen) eene gouvernements inlandsche school zal worden opgericht.

In de *Jav. Cour.* komt voor eene nadere opgave van den uitslag van in 1872 gehouden uitbestedingen van uitvoering op levering van materialen, ten behoeve van ses militaire werken. Deze uitbestedingen *mislukten allen*.

Een extra-bijvoegsel van de *Jav. Cour.* houdt in een staat, aantoonende residentie's gewijze de gerannde, reeds ontvangene en vermoedelijk nog te ontvangen Gouvernements produkten uit de oogsten van 1871 en 1872 — de hoeveelheden produkten, welke, ingevolge de bestaande kontrakten, ter beschikking van de fabrickanten verblijven, zoodra den stand van het gewas, met betrekking-tot den oogst.

10 Augustus 1872.

Men wil weten dat het voorstel, van hier uitgegaan, om thans een stoomvaartdienst op Australië te subsidieeren, in Nederland geen zeer gunstig onthaal heeft gevonden, daar de Regeering boven alles aanleg van spoorwegen op den voorgrond wenscht te stellen. Wij deelen dit nochtans onder reserve mede.

De Factorij der Ned. Handelsmaatschappij vraagt weder scheepsruimte tot overvoer van produkten naar Nederland. De schepen moeten te Batavia, Samarang of Soerabaja geroed liggen vóór of op 7 September e. k. Aanbiedingen worden tot Zaterdag, 24 Augustus a. s. gewacht.

Naar aanleiding eener van de Regeering ontvangene aanschrijving, brengt de resident van Batavia ter kennis van de bezitters van gronden, bedoeld bij Staatsblad 1861 No. 45, dat zij vóór ult. Januari 1873 moeten gevolg geven aan de aanvraag van een titel, zullende bij niet nakoming hiervan onmiddellijk worden overgegaan tot het ontruimen van den door hen bezeten grond, tenzij de belanghebbenden ten genooge der Regeering bewijzen kunnen, dat het niet tijdig indienen der aanvraag, aan omstandigheden, van hun wil onafhankelijk (als bijvoorbeeld aan moeselijkheid in het verkrijgen van een meebrief), moet worden toegeschreven.

Voor het geval er bezitters van gronden mochten zijn, geheel onvermogen om de kosten te betalen, wat in elk bijzonder geval aan den resident voldoende blijken moet, is

de Regeering bereid die personen te gemoet te komen in het vervaardigen van den meebrief en alsdan hun tegen den minimum prijs eigendom te verleen.

12 Augustus 1872.

Naar wij vernemen, worden alle voorbereidselen gemaakt voor de ontvangst van Z. K. H. grootvorst Alexis van Rusland. Bij dagorder zijn ook de garnizoenen van Rijswijk, Weltevreden en Meester Cornelis van de eventueele komst van den prins verwittigd.

Met eenige zekerheid is daaromtrent evenwel nog niets bekend.

Wij vestigen de aandacht op de aangekondigde uitgave van een nieuw werk, getiteld: *Een brandend vraagstuk van onze tijd*, door Theophilus (van Soerabaja). Door de belangloose welwillendheid van ds. A. A. Th. Mounier te Soerabaja heeft de Hoofdkommissie van de Jongens-Weezenrichting aldaar het kopijrecht van dit werk verkregen, dat door de zedelijke strekking en humoristische inkleeding zeer zeker verdient in veler handen te komen. Het boekdeel van 400 pagina's in octavo en met netten omslag, zal voor den matigen prijs van f 5 verkrijgbaar zijn. Het ligt ter perse bij de firma Ogilvie en Co. alhier. Zeer terecht heeft de Hoofdkommissie den uitslag der in-teekening niet afgewacht, maar tot de uitgave besloten, want wie zal niet voor eene zoo kleine som een litterarisch genot willen smaken, zooda den koper toegesegd wordt, en een goed werk verrichten? De hoop dat een ruim debiet de moeite, aan de uitgave besteed, zal loonen, zal ongetwijfeld niet beschaamd worden. De milddadigheidszin van de bewoners dezer gewesten, die door ruime in-teekening de bedoelde hoogst nuttige instelling geldelijk zullen steunen, strekt ons daartoe tot waarborg.

Heden morgen had in het Gymnasium *Willem III* de jaarlijksche openbare les plaats. De voorzitter van kuratoren, de heer mr. T. H. der Kinderen, hield na afloop daarvan tot de alweder niet zeer talrijk opgekomen ouders en voogden der leerlingen eene rede, waarin hij wees op den vooruitgang van het onderwijs voor Europeanen in Indië, hetgeen voornamelijk aan de oprichting van het gymnasium te danken was, en droeg er krachtig op aan dat meer belangstelling door ouders en voogden in de inrichting zou worden betoond, ook door bij dergelijke gelegenheden tegenwoordig te zijn.

Dien que j'invoque,
Ecoute ma prière!
Darde en mon âme un rayon de ta foi,
Car je frémis de n'être que poussière
Et cependant je doute, malgré moi.

Met de kracht van den twijfel eens veroordeelden, die in de laatste ure zijns levens deze woorden had gegrift op den wand zijns kerkers, twijfelen ook wij of we ons in waarheid zoo mogen verheugen over vooruitgang, als dezen morgen door een hooggeplaatst ambtenaar op het Gymnasium Willem III werd verkondigd.

Het „Leve de koning!“ op zijn voorbeeld tot drie malen toe aangeheven, werd niet gevolgd door 't „Wilhelmus“ of het andere zoo geliefde volkslied.

Dit geeft stof tot nadenken.

Daar moet het in Indië heen dat wij uit ons selven leeren opmerken het goede dat onze Regeering doet, niet slechts aan enkele uitverkorenen, maar aan allen.

Daar moet het heen dat het volk uit de volheid des harten ga roepen.

„Leve de Koning!“

Een met volle borst en innige dankbaarheid kan zingen
„Voor vaderland en vorst.“

Met dankbaarheid erkennende de voorrechten, die we genieten door het Gymnasium Willem III, twijfelen we echter aan zulk een vooruitgang als ons werd geschat en blijven we roepen en des voods bidden om

Folks-opvoeding.

(Aangeboden.)

Uitslag der examens bij het *Gymnasium Willem III*:

A. Van het 4de studiejaar gaan over tot de *hoogste klasse*:

1ste onvoorwaardelijk.

- J. C. Keuchenius.
- A. H. E. Zwager.
- R. A. Maurenbrecher.
- P. La Fontaine.
- C. Mac Gillavry.
- G. J. G. van Bockom Maas.
- J. R. Abegg

en N. Simons.

2de voorwaardelijk.

K. F. Roos met herexamen in Mineralogie.

B. Worden bevorderd van het 3de studiejaar naar de 4de klasse:

1ste onvoorwaardelijk.

- F. F. W. Schreuel.
- W. Pinege.
- W. Young.
- L. van Gennep.
- F. K. J. Leidelmeijer.
- D. F. W. Pietermaat.
- Ch. van Es.
- W. Suermondt.
- K. Kamp.

en M. J. Meertens.

2de voorwaardelijk.

F. A. Heckler met herexamen in Cijfer- en Stelkunst.

A. Kamp " id. " Nederl., Fransch en Duitsch.

A. J. C. Schmidt " id. " Staats-instellingen.

W. H. Wijmalen " id. " Geschieden., Aardrijkskunde, Staatsinstell. en Staatshoudkunde.

Van de 2de klasse worden toegelaten tot het 3de studiejaar:

1ste onvoorwaardelijk.

- W. A. de Kanter.
- P. Schalk.
- P. Blok.
- W. F. Lutter.
- J. F. W. Römer.
- R. R. Lantzius.
- K. Watson.
- Ss. de Kanter.
- J. C. Heijning.
- E. J. van der Wiel.
- N. C. Vlaanderen.
- O. F. van Cattenburch.
- G. A. M. Meijer.
- T. S. A. Ament.

2de voorwaardelijk:

J. Köhler met herexamen in het Nederlandsch.
van Delden " id. " Nederlandsch, Fransch en Duitsch.

J. Heijnenman " id. " Engelsch en Duitsch.

P. J. Mossel " id. " Stel- en Meetkunst.

van Polanen

Petel " id. " Duitsch.

L. A. A. van

Hemert met herexamen in het Nederl., Geschied. en Aardrijksk.

W. D. F. Meijer " id. " Engelsch en Duitsch.

E. Bodier " id. " Nederl. en Duitsch.

D. Gaan over van de laagste klasse naar het 2de studiejaar:

1ste onvoorwaardelijk.

- J. J. Meijer.
- H. C. A. Muller.
- W. A. Hoeke.
- G. Vernet.
- H. J. C. de Bruijn Kops.
- J. G. A. Mühlnickel.
- C. L. Vlaanderen.
- B. B. Latuperisa.
- P. L. Sueur.
- E. Ament.
- P. Droop.
- F. Feist.
- G. H. Reeb.

2e voorwaardelijk.

A. M. Harthoorn met herexamen in Fransch.

B. Hagenaar " id. " Fransch en Engelsch.

P. Reep " id. " Nederlandsch.

G. Thomas " id. " Nederlandsch en Geschiedenis.

J. Hagen " id. " Fransch, Eng. en Stelkunst.

H. van Affelen " id. " Nederl., Fransch en Engelsch.

J. Deeleman " id. " Nederlandsch.

E. Gerrits " id. " Nederlandsch en Stelkunst.

W. H. Ruleman Voget " id. " Aardrijkskunde, Stel- en Meetkunst.

G. T. S. Trip " id. " Cijferkunst.

W. F. C. Keuchenius " id. " Fransch, Stel- en Meetkunst.

Gedurende de maand Juni jl. is op Java en Madura ontvangen:

aan invoerrecht	f	478,098.49
" uitvoerrecht	"	77,365.20
" pakhuisuur	"	19,849.77
" konsumtierrecht op tabak	"	6,270.43

te samen. f 581,583.89

Hiervan werd terugbetaald:

aan invoerrecht	f	1,613.49
" uitvoerrecht	"	1,148.08
" pakhuisuur	"	14.70
"		2,776.27

Rest f 578,807.62

Daaronder is nog begrepen aan fiktieve rechten op uitgevoerde gouvernements produkten " 33,044.18

zoodat de werkelijke ontvangst heeft bedragen f 545,763.44
hetgeen met de perceptie over de 5 vorige maanden, groot. " 2,305,725.24

te samen uitmaakt f 2,851,488.63

Dit totaal bedraagt:

f 520,471.83 meer dan over hetzelfde tijdvak van 1870 en
" 141,004.63 " " " " " " " " 1871.

De opbrengst van het vervoer op den spoorweg Batavia — Buitenzorg, over de maand Mei 1872, is geweest als volgt:

	Aantal of gewicht.	Opbrengst.
Gewone reizigers	1ste klasse	1077 f 398,80
	2de "	4146 " 829,20
	3de "	11296 " 1129,60
Suppletiegelden	— " 2,60	
Bagage	— " 15,30	
Bestelgoederen kilo	22 " 1,50	
Koopmansgoederen	6388559 " 639,86	
Diversen	— " 893,25	
Totaal		f 3909,61

Samarang. — De opbrengst van het vervoer op den spoorweg Samarang—Vorstenlanden, over de maand Mei 1872, is geweest als volgt:

	Aantal of gewicht.	Opbrengst.
Gewone reizigers.	1ste klasse	252 f 1227,05
	2de "	1706 " 4976,—
	3de "	33792 " 19176,91
Militairen	327 " 261,—	
Suppletiegelden	— " 344,48	
Bagage kilo	15036 " 305,19	
Bestelgoederen	3802 " 582,21	
Koopmansgoederen	5566823 " 35150,92	
Rijtuigen	2 " 43,20	
Paarden	46 " 173,60	
Klein vee	55 " 82,—	
Diversen	— " 8215,05	
Totaal		f 70537,62
		<i>(Jar. Cour.)</i>

VERSLAG van de vordering der werkzaamheden aan den Spoorweg van Batavia naar Buitenzorg, over de maand Mei 1872.

Afdeeling Stad en Voorsteden Batavia.

Voltooid.

Afdeeling Meester Cornelis.

Aardewerk en spoorleggen. — Het aardewerk is zoo ver voltooid, dat het spoor geheel doorgelegd kan worden; op een paar plaatsen worden de taluds nog bijgewerkt.

Het spoor is gelegd tot en met station Meester-Cornelis en gereed voor exploitatie, de commissie van wege het Gouvernement met de opname belast van het gedeelte Koningsplein — Meester-Cornelis is den laatsten dezer maand daarmede begonnen; — zoodat de opening van dit gedeelte denkelijk in de helft der volgende maand zal plaats hebben.

Ballasten. — Tot en met het station Meester-Cornelis is de baan afgeballast.

Op de wettelijk onteigende perceelen gaat het leggen der onderlaag ballast thans zeer goed vooruit, de daaraan werkende arbeiders nemen nog steeds toe.

Kunstwerken. — Nog twee kleine doorlaten dicht bij de ravijn Seringsing, die in de laatste kwade mousson bleken wenschelijk te zijn, worden voltooid.

Stations en gebouwen. — Met het aanbrengen der gegalvaniseerd ijzeren dakbedekking op de wagenloods is voortgegaan.

Het metselwerk van de lokomotiefloods met smederij en draaierij is tot hulkhoogte voltooid, het houtwerk der kapbindten is onderhanden.

Met het metselwerk van de fundering der kolenloods is begonnen. Het metselwerk van het halte-gebouwtje te Pasar-Minggo is voltooid, en de fundering der halte chefs-woning onderhanden.

Het houtwerk voor de andere halten, als ook voor de halte chefswoningen is nagenoeg voltooid en wordt zooveel de transportmiddelen en slechte wegen toelaten ter plaatse aangevoerd.

De wegwachtershuisjes, barrières, signalen, enz. zijn tot Meester-Cornelis gesteld.

Afdeeling Buitenzorg.

Aardewerk. — De aardebaan op het land Depok is voltooid.

Ballasten. — Met het leggen der onderlaag is voortgegaan.

Kunstwerken. — Eenige doorlaten voor leidingen werden weder voltooid, zoodat er nu op het land Depok nog slechts twee moeten daargesteld worden.

Stations en gebouwen. — Op het station te Buitenzorg is de lokomotiefloods geheel ingedekt en zijn de visiteerkailen daarin voltooid.

Te Tjileboet is met de halte chefs-woning en bijgebouwen er van voortgegaan.

Te Bodjong-Gedeh is het halte-gebouwtje nagenoeg voltooid even als de fundering der halte chefs-woning, het metselwerk van de fundering der bijgebouwen is onderhanden.

Te Tjitajem is het halte-gebouwtje voltooid en het hoogen geraamte der halte chefs-woning op de fundering opgesteld.

Met het op de plaats opstellen der wegwachtershuisjes, barrières, hellingwijzers, enz. voortgegaan.

Materieel. — In de vorige maanden zijn afgeleverd:

- 6 lokomotieven;
- 5 omnibusrijtuigen;
- 14 gesloten goederen-wagens, waarvan 8 staks voorloopig ingericht zijn tot 3de klasse rijtuigen;
- 16 open transportwagens;
- terwijl onderhanden zijn:
- 8 gemengde rijtuigen 1ste en 2de klasse;
- 10 rijtuigen 3de klasse;
- 2 vee-wagens en
- 2 transportwagens voor lang hout.

Jar. Cour.

Militaria. De hoofdofficier die tijdens de vlucht van den ter dood veroordeelden Officier Hagen, tijdelijk met de betrekking van Militair Kommandant belast was, is te Batavia ontboden om zich omtrent die zaak te rechtvaardigen.

(Loc.)

Samarang, 31 Juli. Rechtzaken. De gepensioneerde officier W., tegen wien het O. M. verleden week voor het toebrengen van slagen aan een Inlander gevangenisstraf van een maand tot 2 jaar, een geldboete en kosten van het proces eischte, is heden door den raad van Justitie alhier veroordeeld tot drie weken gevangenisstraf en in de kosten van het geding.

Een Indische zaak. In zekere residentie verwoegde zich een Chinees, opiumpachter voor die residentie, tot den Assistent-Resident tevens kashouder, om een som van f 16000.— afgedragen, zijnde het laatste gedeelte van de pachtchat over een maand. Volgens den regel moet de pachtchat vóór of op den 20sten van elke maand worden betaald. Ten gerieve van den pachter echter ontving de kashouder in het bedoelde gewest telkens een zeker gedeelte, en zoodra die geheele som afgedragen was, werd den pachter voor het totaal een quitantie afgegeven, waartegen hij dan de ontvangstbewijzen van de gedeeltelijke afbetalingen uitwisselde.

De Ass. Res. verwijderde zich, volgens den Chinees, ditmaal na de ontvangst van de laatste afbetaling en nam de terug ontvangene quitantiën mede, eer hij een quitantie voor de geheele som afgegeven had. Een uur later kwam hij

terug en de Chinees vroeg om de laatstbedoelde quitantie, maar moest toen tot zijn verbazing van den ambtenaar vernemen, dat de Chinees nog geen recht had op een quitantie omdat hij nog niet betaald had; de pachter had in de geheele maand zelfs nog niets betaald. Maar die bewijzen dan welke ik U zoo straks heb gegeven en welke U eigenhandig hebt aangenomen? vroeg de Chinees. De ambtenaar verklaarde echter ten stelligste noch geld noch bewijzen te hebben ontvangen, en de pachter moest onverrichter zake vertrekken.

De pachter heeft zich per telegram tot den Officier van Justitie gewend en den Ass. Res. aangeklaagd. De zaak wordt in het geheim behandeld. Of de Chinees verdient een voorbeeldige bestraffing voor zijn verregaande onbeschaamdheid, of de Assistent Resident-kashouder verdient weggejaagd te worden.

(Loc.)

Uitbesteding. De heden alhier gehouden uitbesteding van teer ten behoeve der Genie is gelukt. Aannemer werd de firma Soesman & Co. alhier voor f 0.2875 het Ned. pond kool en f 0.1775 per Ned. pond Zweedsche teer.

De zeer verdachte zaak tusschen een Assistent-Resident en een Chineeschen Pachter is onzen lezers bekend.

De Officier van Justitie vertrok heden naar Djocja.

(Loc.)

Uit Djocja vernemen wij heden, dat men hoe langer hoe algemeener de partij van den Assistent-Resident kiest. Men beweert daar ook, dat de Kapitein-Chinees terug trekt, en verklaart bij het indienen van zijn aanklacht *biayoso* geweest te zijn. De mogelijkheid daarvan werd, zooals onze lezers weten, reeds dadelijk bij het vermelden der aanklacht in de *Locomotief* geopperd; maar tot heden blijft zulk een onbeschaamdheid bij een Chinees gelukkig een zeldzaamheid.

Ieder naar zijn aard. De Resident van Samarang heeft een circulaire gezonden aan de schouten en andere op het Grootte Huis kantoor houdende ambtenaren, om hun te gelasten aan alle dagbladschrijvers en hun handlangers den toegang tot de bureaux te ontzeggen. Waarschijnlijk is dat geschied met het doel, om den Resident en zijn handlangers onaanname avondjes te besparen. Of moet er misschien weer uit blijken, dat men zich toch om dagbladen niet bekreunt? — Hoe 't zij, een waardig succes bekrone het pogen!

De President, Secretaris en tien andere bestuursleden van het Indisch Landbouw-congres hebben, te Solo in het Co-mediëgebouw vergaderd, besloten om, daar het voor het Congres noodige gebouw twee maanden oprichtens vordert, en daar de leening à f 10.000 nog niet geheel volteekend is en dus ook, wegens een vroeger afgelegde belofte, van het reeds ingeteekende nog geen gebruik mag worden gemaakt, het congres nogmaals te verdagen en het niet te houden vóór Mei van het volgende jaar.

(Loc.)

Indische toestanden. Wij vernemen dat van Officiële zijde onderzocht wordt hoe een zaak tusschen een Chineeschen pachter en een Ass. Res. die zeer geheim werd gehouden en eerst des morgens per telegram aan den officier van Justitie werd medegedeeld, reeds des avonds in al haar details in de *Locomotief* kon worden bekend gemaakt.

Wij gelooven dat de ambtenaren hun tijd beter kunnen besteden dan door naar den steen der wijzen, de kwadratuur van den cirkel en andere dergelijke mijsteriën te zoeken.

Uitbestedingen. Heden had alhier ten kantore van den Onderintendant der 1ste klasse in de tweede Militaire Afdeling op Java plaats de uitbesteding van het overbrengen van Militaire goederen in de tweede Militaire Afdeling ten behoeve van het Departement van Oorlog over de jaren 1873, 1874 en 1875. Ingeschreven werd door de ondervolgende personen per vijftig kilo en per paal als door den Chinees Lim King Tjon

f	0.06
den heer F. Nagel	0.06
den heer Thomas	0.055

De uitbesteding werd gegund aan den minsten inschrijver, den heer Thomas.

In zekere residentie leeft het hoofd van gewestelijk bestuur op voet van gewapenden vrede met den Hoofdingenieur van den Waterstaat. Dat duurt nu al jaren, schoon daaronder de dienst moet lijden.

Dezer dagen werd een opzichter 3e klasse bij den Waterstaat overgeplaatst naar Fort de Kock. De Resident echter kwam naar gewoonte storend tusschenbeide en beweerde dat de opziener niet vertrekken mocht, omdat diens administratie niet in orde was. Hoe de Resident dat beoordeelen kon en durfde, weet men niet. Maar de opzichter moest blijven, en den Hoofd-Ingénieur was weer een onaangename dag bezorgd.

Wij hebben niet te zeggen, dat de bedoelde residentie Samarang heet. Maar men wordt uitgenoodigd om te letten op de relatien van den opzichter die over eenigen tijd gereed is den tegenwoordigen, voor Fort de Kock bestemden, te vervangen.

Uit Djocja deelt men ons mede, dat de Chinees, die een verregaande aanklacht tegen den Assistent-Resident durfde indienen, bij het publiek gevaar loopt als lasteraar aan de zaak gesteld te worden.

Inspectiën. Sedert eenige dagen vertoeven de heeren Moaké hier ter plaatse en houden zich onledig met het doen van inspectiën betreffende financiële aangelegenheden. Men begrijpt dat de uitslag bevredigend zal zijn. (Loc.)

Samarang, 3 Augustus. Koffiezaken. De Directeur van Justitie heeft een circulaire uitgevaardigd, waarin hij de hoogst belangrijke meening uitspreekt, dat inlanders die verplicht zijn koffie aan de gouvernements-pakhuisen te leveren, niet strafbaar geacht mogen worden wanneer het blijkt dat zij aan die verplichting niet voldoen!

Rechtszaken. Onze lezers zullen zich herinneren dat in het laatst van 1871 een zekere Arabier, aan een inlandsch vorst verwant, te Samarang eerst preventief in hechtenis genomen, daarna op last van hooger hand vrijgelaten, en eindelijk — ofschoon de omstandigheden niet veranderd waren — nogmaals achter slot en grendel is gezet. Die Arabier is thans wedermaal op vrije voeten gesteld, en de zaak waarin men hem betrokken waande, moet nog altijd afgedaan worden! Hij heeft intusschen langer dan een halfjaar de zegeningen van de preventieve gevangenschap genoten, in de omgeving van het uitschot der maatschappij!

(Loc.)

Samarang, 7 Augustus. De Ontvanger der In- en Uitgaande rechten heeft gisteren een blijk gegeven van zijn welwillenden ijver, door ten gorieve van den handel tot vijf uren kantoor te houden. Het is ons na de vele aanmerkingen op dien ambtenaar bijzonder aangenaam, ook een gelegenheid te hebben om hem lof aanbieden.

Te Djocja oppert men de vraag, of in die residentie de door de Regeering verboden kringen werkelijk in de laatste

jaren voor den ambioen-pachter gesloten zijn geweest. Er schijnt reden te zijn voor het onaangename vermoeden, dat men den pachter zeer te wille is geweest. Een onderzoek door een onpartijdig inspecteur, en de raadpleging der pachtboeken door een deskundige zou veel aan het licht kunnen brengen. (Loc.)

Nog beter. Wij vernemen, met het meeste genoegen dat de ontvanger der- en Uitgaande Rechten ook gisteren en eenige dagen te voren eenige uren na den officieelen tijd van sluiting op het kantoor is gebleven, om den handel bij de afdoening van zaken ter wille te zijn.

De Prins Hendrik, die Zondag voor het krieken van den dag naar Soerabaja vertrok, is eergister ochtend om 11 uur aldaar aangekomen, en zal er een onbeduidende reparatie aan de vlampijpen ondergaan. De boot vertrekt Maandag aanstaande naar Pasoeroean. (Loc.)

Samarang, 31 Juli. De officier van Justitie alhier staat op het punt om naar Djoejocarta te vertrekken, (is wellicht reeds op reis) ten einde eene ingekomen aanklacht te onderzoeken wegens oplichterij, gepleegd door een vrij hoog geplaatst ambtenaar aldaar jegens een Chinees. De zaak is echter van een te ernstigen aard om ons voor alsnog hierover verder uit te laten. Bij onthulling dezer geschichte kunnen wij er op terug komen. (Sam. Cour.)

Samarang, 2 Augustus. Wij deelen onzen stadgenooten mede, dat gisteren de betrekking van stadsgeneesheer door den officier van gezondheid 1e klasse Dumont aan den nieuw benoemden titularis, Dr. Keijzer, is overgegeven. Wij mogen Samarang geluk wenschen dat de keuze van het gouvernement gevallen is op een man als Dr. Keijzer die zich door een veeljarige practijk op Java een zoo gunstigen naam heeft verworven. Verzekerd houden wij ons tevens dat hij niet in gebreke zal blijven al het mogelijke in 't werk te stellen, om in het belang van den zieken inlander nuttig te zijn.

Hoe zwaar en moeielijk deze taak ook vallen moge, is niemand beter dan de nieuwe titularis daartoe in staat, omdat geene uitgebreide practijk hem tot nog toe belet zijne krachten aan deze zijn nieuwe betrekking geheel en al te wijden en mocht, hetgeen wij hopen en vertrouwen, in later tijden ook zijne practijk zich uitbreiden, dan twijfelen wij niet, of ook dan zal hij zich de zaak blijven aantrekken der zieke armen. (Sam. Cour.)

Samarang, 3 Augustus. Volgens ingewonnen berichten moet de toestand in de afdeling Grobogan, wat betreft het dreigend gevaar voor gebrek aan voedingsmiddelen niet zijn verbeterd sedert onze laatste mededeeling. Wel is waar, is de bevolking nu bezig met voor de derde maal tweede gewassen aan te planten, doch men vreest maar al te zeer dat het te laat is om op goeden uitslag te kunnen hopen. De tijd van 't jaar is daartoe te ver gevorderd. (Sam. Ct.)

Samarang, 5 Augustus. Uit een particulier schrijven van een onder-officier, die de reis naar Nederland heeft gemaakt met het stoomschip *Prins van Oranje*, is ons bekend geworden dat er als het ware een soort van jeneverhandel heeft plaats gevonden aan boord van dien bodem, tengevolge waarvan niet alleen onder-officieren maar ook soldaten en veroordeelden zich hebben kunnen baden in het genot van sterken drank en zulks tot in het ergelijke toe. Wij maken hiervan melding opdat door de Directie der Stoomvaart-

maatschappij *Nederland* tegen dit euvel gepaste maatregelen zouden kunnen worden genomen.

Men verzekert dat door de regering aan het opperbe-stuur is voorgesteld, om alle ambtenaren op wachtgeld op $\frac{2}{3}$ van hunne vroeger genoten bezoldiging bij de verschillende departementen werkzaam te stellen. (Sam. Cour.)

Soerabaja, 2 Augustus. Heden morgen bewoog zich een onszienbare stoet, onder treurmuziek, naar den Godsakker. Het gold ditmaal een Hoofdofficier der Militaire Administratie, den Onderintendant der 1e klasse C. Pabst, in den ouderdom van 45 jaren weggerukt uit zijnen werkkring, na eene kortstondige ziekte. (Soer. Cour.)

Soerabaja, 3 Augustus. Wij vernemen dat a. s. Dingsdag, des morgens te 10 $\frac{1}{2}$ ure, te water zal worden gelaten het Gouvernements Stoomschip *Boni*, achter de Fabriek voor de Marine en het Stoomwezen. (Soer. Cour.)

Soerabaja, 3 Augustus. *De Gele songsong* (paiong) die, eenige maanden geleden bij gouvernements-besluit aan den regent van Malang werd toegewezen en de zilveren presentiebladen, bij gelijke gelegenheid beloofd aan twee wedono's die zelfde afdeling, ter belooning van hun ijver voor de koffiecultuur, waardoor miljoenen boontjes werden verkregen, die den resident van Pasoeroean in de ridderschap der Leeuwen-orde deden treden, zijn eindelijk gereed gekomen en li. 23 Juli met de noodige plechtigheid uitgereikt door het hoofd van gewestelijk bestuur. Als de netheid van afwerking en deugdelijkheid van het gebezigd materiaal evenredig zijn aan den tijd die tusschen de toekenning en uitreiking verliep, dan zijn die eeretekenen zeker door artistieke en stoffelijke waarde nog ten eerste geresen, terwijl de geurige wijze van uitreiking en de daarbij door den vertegenwoordiger der regering gehouden toespraken tot de inlandsche hoofdes, de verlene onderscheidingen voor de gelukkige ontvangers tot niet te schatten waarde heeft opgevoerd. Van die zijde is dus niets te klagen. Anders is het gesteld met de Europeesche ambtenaren, die mede hun best hebben gedaan ter verkrijging der boontjes en de gevolgen van dien, en van wie nu, ter gelegenheid der belooningen niet is greept. Misschien heeft de resident hen, bij het aanschouwen der hoogte van het pedestal waarop de inlandsche ambtenaren door hem geplaatst waren, over het hoofd gezien en aldus onwillekeurig zich schuldig gemaakt aan miskenning der verdiensten van hen die ook voor een goed deel tot de intrede in de Leeuwenorde mede werkten. Voorbedachtelijke verheffing van de Javaansche dienaars boven de rasgenooten mogen we ten minste niet veronderstellen. Er is dan alleen maar noodig den resident te herinneren aan het ongeval van den sterrekundige, die door zijn beschouwing van het firmament, van het voor zijne voeten aanwezig zijn eener sloot onkundig bleef, en bij den eersten stap voorwaarts dan ook in de slijk buitelde. Voor een dergelijk ongeval wilden we hem wel waarschuwen.

Inlandsch onderwijs. Reeds is het meer dan een jaar geleden, dat het koninklijk besluit tot reorganisatie van het Inlandsch onderwijs werd afgekondigd. De benoeming van twee onder-inspecteurs, de vaststelling van een reglement — verder dan tot die twee punten zijn wij tusschentijds niet gekomen. Slechts verneemt men van ter zijde, dat er spraak is van het oprichten van vijf normaalscholen, welke bestaard zullen worden door hoofdonderwijzers. Padang, Ambon, Menado en Probolinggo zouden het eerst in aanmerking komen. Te Batavia zou eene hogere burgerschool voor

zonen van Inlandsche hoofden verrijken, en wel in de onmiddelijke nabijheid van het Gymnasium Willem III. Het doet ons leed, niet met zekerheid te kunnen zeggen wat er van deze plannen aan is; te meer, omdat zoo er niet spoedig iets gedaan, en iets goeds gedaan wordt, het laatstelijk vastgesteld reglement, hetwelk reeds in zich zelf stof tot vele en gegronde aanmerking oplevert, anders ook nog den schijn zou bekomen, als ware het opgemakt met het doel, eene doode letter te blijven. (Soer. Hbl.)

Padang, 20 Juli. Zeeberichten. Omtrent het weder-
van het stoomschip *Sunda* op zijne reis naar de noord-
elijke havens vernemen wij het navolgende:

Het vaartuig werd den 9n dezer ter reede van Sibogha uit het Noordwesten door een orkaan overvallen, zoodat het van zijne ankers wegsloeg en trots alle pogingen om het te beletten tegen de klippen dreef. Door Zr. Ms. stoomschip *Maas-en-Waal*, komt J. Spanjaard, met de meeste bereidvaardigheid op sloeptouw genomen en weer ter reede gebracht, wierp het zijn laatste anker uit en liet de lui voorbij trekken.

Op verzoek van den gezagvoerder Easton werd de *Sunda* door een deskundige commissie van de *Maas-en-Waal* opgenomen, welke de zeevaardigheid van het schip konstateerde. Alstoen werd de reis naar Goenoeng Sitolie voortgezet.

Op de terugreis van deze plaats naar Sibogha had de *Sunda* weer met zeer zwaar weer te kampen, verloor twee sloepen, de bovendekstant, een mast en onderging eenige kleine beschadigingen.

Het vaartuig ligt thans ter reede en is elk oogenblik van den dag gereed om de bekende militaire troepen over te voeren.

Door deskundigen wordt met den meesten lof gesproken over de deugdzzaamheid van de *Sunda* als zeeschip, maar niet minder over zijn wakkeren gezagvoerder als kliek en beleidvol zeeman.

Zr. Ms. stoomschip heeft, naar wij vernemen, op de reede van Sibogha een zijner stuurlieden en twee of drie inl. sloeproeiers in de golven verloren.

Rechtszekerheid. Op 'een andere plaats in dit blad vragen wij om verbetering van het rechtswezen — om rechtszekerheid. De ironie, waarmede de werkelijke toestand van het oogenblik aan dit ons wettig verlangen voldoet, is verpletterend voor degenen, die thans met den Sumatraschen rechter te rekenen heeft.

Sedert bijna twee maanden houdt de rechtsgeleerde voorzitter van den R. v. J. alhier verblijf in de Bovenlanden; hij is ziek, zegt men. Intusschen is de rechtsmacht opgedragen aan eene vereeniging van oud-officieren in werkelijke dienst en den agent van de Javasche Bank, die men Raad van Justicie te Padang noemt!

En ofschoon in dien *Raad* eenige van onze hardnekkigste persoonlijk vijanden gezeten zijn, schromen wij niet te verklaren dat zij allen achtenswaardige mannen, en voor hunne taak in het leger en op hunne respectieve kantoren ten volle berekend kunnen zijn, maar wij ontkennen hunne geschiktheid om als leden van een rechtsmacht uitoefenend kollege aan de justiciabelen dat vertrouwen in te boezemen, waarop een welgeordende maatschappij in al hare levensuitlagen behoort te kunnen steunen.

De hervorming van het rechtswezen — als n. l. hervorming van iets, wat sedert onze vestiging op Sumatra op vorming wacht, mogelijk is — behoort o. l. tot een der eerste verplichtingen van de Regeering.

Leverancie. De levering van rijst aan de militaire troepen in de Padangsche Benedenlanden gedurende het jaar

1873, is aangenomen door en gegund aan den heer A. H. J. Diemont alhier tegen / 15,90 de 100 Ned. ponden.

Vervouding. Men meldt ons: — »Het driehoekig verband van dr. van Esmarek is, naar ik meen, te Padang het eerst in praktijk gebracht bij gelegenheid der laatste vuur-exercitie nabij Koerau. Een deug-niet had de aardigheid om op zijn losse lading een natten papierprop of een andere stevige zelfstandigheid te zetten, met het gevolg dat de Europ. soldaat Piller van het 15de Bataillon een ernstige vleeschwond in den linker bovenarm ontving.

Padang, 24 Juli. **Brand.** Zaterdag avond den 20sten dezer is de woning van den Assistent-Resident A. F. In 't veld te Priaman tot op den grond toe afgebrand. De heer In 't veld was tijdens het ongeval afwezig en bevond zich wegens dienstzaken te Loeboe Bassong.

Het huis is verzekerd voor ongeveer / 5000 bij de Assurantie Maatschappij tegen Brandschade te Zutphen; de inboedel, waarvan een gedeelte gered werd, niet.

Aan een partikulier schrijven van Sibogha dd. 16 dezer ontleenen wij het volgende. »'t Heeft hier gedurende de laatste week vreeselijk gestormd. De stoomboot *Sunda*, na eerst hier in de nabijheid van de reede op een rif gezeten te hebben, is van Goenoeng-Sitolie komende bijna verongelukt, terwijl er van Zr. Ms. stoomschip *Maas en-Waal* eene barkas is omgeslagen en gezonken, dat het leven gekost heeft aan een stuurman en twee inlandsche matrozen. Van andere ongelukken vernemen wij hier tot heden niets.»

Padang, 27 Juli. **Scheepsberichten.** Gisteren kwam Zr. Ms. stoomschip *Maas en-Waal*, kommandeerende officier Spanjaard, van zijne reis naar de Noordelijke afdeling en het eiland Nias terug. Zoolks bekend is, verloor dit schip ter reede van Sibogha een zijner onderofficieren, twee inl. matrozen en eene sloep in de golven; overigens heeft het van de Noordwesten buien weinig of geen letsel bekomen.

Ook arriveerde hier ter reede het gouvernement's ruderstoomschip *Telegraaf*, komende van Batavia en bestemd voor de Noord. Als passagier bevindt zich aan boord de inspekteur der Goevts. Marine Joeselin de Jong, die de ter kust gestationeerde kruisprauwen zal inspekteren.

(Swss. Cour.)

Padang, 31 Juli. **Militaria.** Men vernesmt thans dat in stede van den kapitein V. L. Reuter de majoor C. B. H. van Deutekom tot opvolger van den majoor J. C. Albrecht als kommandant van het 15de Batn. is aangewezen; de heer Reuter zou bestemd zijn voor het militair kommando te Sibogha.

Voor de derde in dit jaar te houden gouvernement's-koffie-veiling waren op heden in 's lands pakhuisen te Padang ontvangen:

	Picols.	Katties
Bovenlandsche koffie.	7963	78.
Aijer-Bangies "	259	23.
Mandheling "	1290	00.
Ankola "	310	08.
Painan "	176	00.
	9999	04.
2e Soort	1175	15.
(Swss. Cour.)	11174	19.

Padang, 27 Juni. Z. E. de Legerkommandant heeft besloten dat de troepenmacht, die het acces naar de Boven-

landen langs Tikoe moet verdedigen, gelegerd zal worden op de hoogvlakte van Matoca en niet te Mokko-Mokko, zooals vroeger was bepaald.

Het hospitaal te Pajja-Combo zal worden gesloopt, en het veel beter gelegen en ingericht fort worden getransformeerd in reconvallescenten-gesticht, zoodat Pajja-Combo zijn garnizoen zal verliezen.

De nieuwe kazernes te Fort de Kock zullen worden bevoerd met Portland-Cement. Tot een finale afkeuring schijnt het helaas niet te zullen komen.

Van een hospitaal te Kajoe Tanam is geen sprake meer. Wat tot nu toe is bekend geworden van de beslissing des Legerkommandants, in hangende kwestien, bewijst dat wel voor een gezonde en ruime opvatting.

De Legerkommandant zal heden avond twee voorlezingen in de kantine bijwonen en daarna de Sociëteit de Bendorcht bezoeken. Morgen zal Z. E. een diner bijwonen, aangeboden door den Gouverneur van Sumatra's Westkust, Maandag ochtend waarschijnlijk revue houden, 's avonds eene voorstelling van het liefhebberij-tooneel genieten, om Dinsdag-ochtend naar Datar te gaan. Dinsdag-avond officiële receptie bij den Kolonel.

Wij hopen dat Z. Exc. nog hier moge zijn op den 3den Augustus. Alle leden der Sociëteit Bendorcht zouden zeer gaarne zien dat Z. Exc. het thé dansant op dien dag met zijne tegenwoordigheid kon opluisteren. De partij op een vroegeren datum te stellen, werd onmogelijk gemaakt door de wijze waarop men trachtte pressie op de Directie uit te oefenen.

(Pad. Handbl.)

GOVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN, ENZ.

Erkend en toegelaten:

Krachts magtiging des Koninga, de heer H. T. Ankersmit, als vice-konsal der Vereenigde Staten van Noord-Amerika te Batavia.

Civiel Departement.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de resident van Krawang L. W. C. Bosch.

Benoemd:

Tot sekretaris van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden, de ambtenaar op wachtgeld J. A. Hofstede, laatstelijk sekretaris der residentie Palembang.

Goedgekeurd:

dat door de regtbank voor kriminele zaken te Djokdjokarta

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituit-griffier bij die regtbank, buiten bezwaar van den leede, Mr. H. Wichers, ambtenaar bestemd voor de dienst bij de regterlijke magt in Nederlandsch-Indië.

Door den Resident van Amboina,

Bij de Plaatselijke Schoolkommissie te Amboina

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek als lid, dr. B. Th. W. van Hasselt, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid, J. van der Ven, predikant der protestantsche gemeente te Amboina.

Departement van Oorlog.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, uit Zr. Ms. militaire dienst, wegens volbrag-

ten dienstdijd, met behoud van regt op pensioen, de kapitein der infanterie J. T. Peuchen.

Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de militair ambtenaar der derde klasse op non-aktiviteit C. F. Hermann, laatst kommiss bij het hoofdbureau der militaire administratie.

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië

Zijn overgeplaatst:

Departement van Oorlog.

Bij de IIde afdeling, de kapitein W. A. J. Kraal, van het 12de bataillon infanterie, zullende hij als zoodanig bij zijn wapen worden gevoerd «à la suite»

Bij de IVde afdeling (topographisch bureau), de kapitein H. C. A. Ruempol, van de IIde afdeling, zullende hij als zoodanig bij het wapen der infanterie blijven gevoerd «à la suite»

Militaire Administratie.

Als onder-intendant der tweede klasse, de kapitein-kwartiermeester J. N. Moré.

Geneeskundige Dienst.

Als dirigerend officier van gezondheid der eerste klasse ter Sumatra's Westkust en onderhoorigheden, de dirigerend officier van gezondheid der eerste klasse P. A. Bol, thans ter beschikking van den chef over de geneeskundige dienst.

Infanterie.

Bij het 12de bataillon, de kapitein K. M. A. Botter, van het 15de bataillon.

Gesteld:

Ter beschikking van den chef over de geneeskundige dienst, de dirigerend officier van gezondheid der tweede klasse M. H. de Vogel, van het garnizoen te Kedong-Kebo.

Departement der Marine.

Door den Kommandant der Zeevogt en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië is:

Bij de dienst der Kustverlichting

Geplaatst:

Bij het kustlicht-établissement op het Noordwachter-eiland, de lichtopzigter der tweede klasse C. H. Vrees van Nahuja.

(Javaasche Courant 6 Aug. 1872.)

Civiel Departement.

Verloend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den predikant bij de protestantsche gemeente te Samarang B. J. Orink.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, als advokaat en prokureur bij het hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië mr. G. Th. H. Heunij.

Benoemd:

Bij de in- en uitvoerrechten.

Tot kommiss-visiteateur bij de kontrole en recherche te Samarang, de onderkommiss eerste klasse bij de kontrole en recherche te Batavia W. J. Westerkamp.

Tot onderkommiss eerste klasse bij de kontrole en recherche te Batavia, de kommiss-visiteateur bij de kontrole en recherche te Samarang J. van Casand.

Vergunning verloend:

Tot weder opzeggen, tot het openen eener geregeldde stoomvaart-dienst tot het vervoer van personen en goederen tusschen Makassar en Singapore via Soerabaja en Samarang en terug, aan de te Soerabaja gevestigde handelsfirma Martin Dije & Co

Door den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken:

Bij de burgerlijke Openbare Werken:

Benoemd:

Tot opzigters der derde klasse J. Hardeman, W. A. van Sliedrecht en P. Bommel, met aanwijzing van Batavia tot staad-plaats.

Overgeplaatst:

Van Bawean naar Modjokerto (Soerabaja), de opzigter der tweede klasse W. C. Wilson.

Van Karang-Sembong naar Garoet (Preanger-Regentschappen), de opzigter der derde klasse J. H. Th. Dijkman.

Van Soerabaja naar Bawean, de opzigter der derde klasse W. van der Gera.

Van Batavia naar Pamakassan (Madura), de opzigter der derde klasse W. A. van Sliedrecht.

Van Batavia naar Kediri, de opzigter der derde klasse P. Bommel.

Bij de Telegrafie.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, wegens ziekte, uit zijne betrekking, de telegrafist der derde klasse B. A. de Quay jr.

Benoemd:

Tot leerlingen-telegrafist J. W. Roosen, H. F. Dikhuis, A. E. van Riel en de klerk bij het departement van binnenlandsch bestuur G. F. van der Geugten, met bepaling, dat de eerstgenoemde bij het telegraafkantoor te Soerskarta en de drie laatstgenoemden bij dat te Weltevreden worden werkzaam gesteld.

Overgeplaatst:

Van het telegraafkantoor te Lahat (Palembang) naar dat te Soerakarta, de telegrafist der tweede klasse G. Verborgt.

Van het telegraafkantoor te Batoeraja (Palembang) naar dat te Weltevreden, de telegrafist der tweede klasse G. W. Angus.

Van het telegraafkantoor te Soerskarta naar dat te Lahat (Palembang), de telegrafist der tweede klasse J. O. A. Boulet;

Van het telegraafkantoor te Weltevreden naar dat te Mengali (Lampongsche districten), de telegrafist der tweede klasse S. P. W. Schrieder;

Van het telegraafkantoor te Weltevreden naar dat te Batoeraja (Palembang), de telegrafist der tweede klasse Th. van Maanen;

met bepaling, dat de drie laatstgenoemden als chef der respectieve kantoren zullen optreden.

Van het telegraafkantoor te Soerabaja naar dat te Weltevreden, de leerling-telegrafist E. V. H. van Haasen.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den onder-intendant der tweede klasse bij de militaire administratie H. W. C. Brederode.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, uit Zr. Ms. militaire dienst, wegens volbragten diensttijd, met behoud van recht op pensioen, de majoor der infanterie J. C. Albrecht en de majoor der genie C. G. Tromp.

Eervol, uit Zr. Ms. militaire dienst, wegens lichamelijke ongeschiktheid, met behoud van recht op pensioen, de tweede luitenant der infanterie H. H. Mensinga.

Departement der Marine.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den havenmeester tevens fungerend kommissie-ontvanger der in- en uitvoerregten te Anjer [Bantam] jhr. J. C. H. Clifford Kocq van Breugel.

Tijdelijk belast:

Met de waarneming der betrekking van havenmeester tevens fungerend kommissie-ontvanger der in- en uitvoerregten te Anjer [Bantam], de ambtenaar op non-aktiviteit D. A. J.

B. de Graaf, laatstelijk havenmeester te Soerabaja, omlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Door den Kommandant der Zeemagt en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië:

Zijn overgeplaatst:

Aan boord Zr. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden: de officier van gezondheid der derde klasse G. P. J. Theunissen, van Z. Ms. stoomschip Aart van Nes, de luitenant ter-zee der eerste klasse P. J. Rosenwald, van Z. Ms. stoomschip Sumatra, de luitenant ter-zee der eerste klasse Jhr. E. P. F. de Sijers, van Z. Ms. stoomschip Borneo.

Aan boord Zr. Ms. korvet Prinses Amelia: de luitenant ter-zee der tweede klasse M. J. van Laskerveld, van Z. Ms. stoomschip Cijloop, en D. E. F. van de Rivière, van Z. Ms. stoomschip Ardjoeno.

Aan boord Zr. Ms. korvet van Speijk: de luitenant ter-zee der tweede klasse L. Haremker van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Ardjoeno: de officier van gezondheid der tweede klasse H. J. Nieuwkerk, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Soerabaja: de officier van gezondheid der tweede klasse J. C. van Stockum, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Sumatra: de luitenant ter-zee der eerste klasse H. D. Gujot, als kommandant, en de officier van gezondheid der tweede klasse M. C. Ruijse, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Borneo: als kommandant, de luitenant ter-zee der eerste klasse H. W. Walther, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Cijloop: de luitenant ter-zee der tweede klasse P. M. W. F. Krajenhoff van de Leur, van Z. Ms. korvet van Speijk.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Timor: de officier van gezondheid der derde klasse M. F. Cowan, van Z. Ms. stoomschip Ardjoeno.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Java: de luitenant ter-zee der tweede klasse J. C. de Borst Verdoorn, van Z. Ms. korvet Prinses Amelia, en de luitenant ter-zee der tweede klasse K. J. Bal, van Z. Ms. stoomschip Timor.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Aart van Nes: de officier van gezondheid der derde klasse A. Pieters, van Z. Ms. stoomschip Sumatra.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Admiraal van Kinsbergen: de adelborst der eerste klasse H. Velthuisen, van Z. Ms. stoomschip Onrust.

Aan boord Zr. Ms. stoomschip Suriname: de officier van administratie der derde klasse J. A. Torie, van Z. Ms. fregat Prins Alexander der Nederlanden.

Is ingetrokken.

De overplaatsing aan boord Zr. Ms. stoom-transportschip Java van den luitenant ter-zee der tweede klasse J. L. Hordijk.

Is vergunning verleend:

Om te repatriëren, wegens langdurig verblijf in O. I., aan den luitenant ter-zee der eerste klasse W. J. Adams.

(*Jarische Courant* 9 Aug. 1872.)

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den assistent-resident voor de politie te Soerabaja B. C. Nolthenius en aan den letterzetter der eerste klasse bij 's landsdrukkerij J. ten Voorden.

Ontslagen:

Eervol, uit 's lands dienst, met behoud van recht op pensioen, de gewezen tweede hulponderwijzer aan de openbare derde lagere school te Samarang P. C. Microp.

Benoemd:

Tot assistent-resident voor de politie te Soerabaja, de sekretaris der residentie Soerabaja F. W. H. van Straten.

- Tot sekretaris der residentie Soerabaja, de eerste kommis op het residentiebureau aldaar J. E. W. Ritter.
- Tot fungerend sekretaris of de rechtbank van burgerlijke en strafzaken te Palembang, tevens auditor-militair aldaar, de eerste kommis bij het departement van justitie mr. M. H. C. van Oosterzee.
- Tot eerste kommis, op het parket van den prokureur-generaal bij het hoog-gerechtshof van Nederlandsch-Indië, de ambtenaar bij de regterlijke magt aldaar mr. P. H. F. Junius.
- Tot griffier bij den raad van justitie te Amboina, de ambtenaar voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië mr. D. H. van Gelder.

Verklaard:

Dat het ontslag uit 's lands dienst van den tweeden kommis op het kantoor van den assistent-resident van Benkoelen C. W. W. Mol, moet worden beschouwd als te zijn eervol.

Magtiging verleend:

Tot uitreiking aan G. A. Magnin van eene akte van toelating tot de uitoefening der genees- en heilkundige praktijk in de afdeling Toeban [Rembang], zijnde bij tevens belast met de waarneming der civiele geneeskundige dienst en het opzigt over de vaccine in die afdeling.

*Door den Gouverneur van Sumatra's Westkust
bij de plaatselijke schoolkommissie te Padang*

Ontslagen:

Eervol, op verzoek, als lid dr. H. Greve, officier van gezondheid der tweede klasse in garnizoen te Padang, onder dankbetuiging voor de als zoodaanj door hem bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid, A. E. Neeb, officier van gezondheid der eerste klasse in garnizoen te Padang.

Departement van Oorlog.

Ontslagen:

- Op verzoek, eervol, uit Zr. Ms. militaire dienst, wegens volbragten dienstdaag, met behoud van recht op pensioen, de majoor der infanterie J. J. M. Offerman.
- Op verzoek, eervol, uit Zr. Ms. militaire dienst, wegens mechanische ongeschiktheid, met behoud van recht op pensioen, de kapitein der infanterie A. Wijnoldij.

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië zijn

Overgeplaatst:

Infanterie.

- Bij het 15de bataillon, de majoor C. B. H. van Beulekom.
- Bij het 16de bataillon, de tweede luitenant J. H. V. Popp, beiden van het garnizoens-bataillon van Sumatra's Westkust en onderhoorigheden.
- Bij het garnizoens-bataillon van Sumatra's Westkust en onderhoorigheden, de kapitein J. van Wessem en de tweede luitenant J. T. van Hoijtema, respectievelijk van het 15de en 16de bataillon.
- Bij de garnizoens-kompagnie van Bentam, de tweede luitenant A. Dircken, van het 12de bataillon.

(Javaasche Courant, 13 Aug. 1872.)

ALGEMEEN OVERZICHT.

De berichten uit Deli zijn van weinig belang.

In de *Javaasche Ct.* van 9 dezer leest men:

In een nader rapport uit Deli van 15 Juli jl. wordt medegedeeld, dat door den expeditie-kommandant, den luitenant-kolonel von Hombracht, die op den 12den te voren te Soenggal aankwam, na overleg met den assistent-resident van Siak en den sultan van Deli, eene plaats was uitgekozen tot het bouwen van een versterking, waaraan men onverwijld is begonnen te arbeiden.

Bij voortdurende waren verschillende detachementen ge-

detacheerd op de omliggende plantages, terwijl de omtrek door patrouilles werd doorkruist. Op 15 Juli was nog geen nader gevecht voorgevallen.

Naar wij veruemen, heeft Z.-Exc. de Gouverneur-Generaal den legerkommandant opgedragen aan het expeditie-korps zijne bijzondere tevredenheid te betuigen over hetgeen verricht werd, meer speciaal aan den kapitein Koops en den luitenant Ponstijn.

Z.-Exc. de legation-kommandant is den 6den alhier van eene inspectiereis over Sumatra teruggekeerd.

De inspecteur-generaal van finantien bevindt zich in de Vorstenlanden.

Den 5 dezer werd alhier voor de Billitonmaatschappij eene tinvulling gehouden, waarop gemiddeld f 96,83 per pikol werd betaald.

Den 7 October a. s. zullen weder 8000 pikols verkocht worden.

Het officieele blad van 7 dezer deelt de samenstelling van de plaatselijke kommissie voor het inlandsch onderwijs mede.

Ook zal te Tjiawi (regentschap Soemedang, res. Preanger-regentschappen) eene school worden geopend.

Te Soerabaja is het Gouv. stoomschip *Bowi* te water gelaten.

Men maakt hier toebereidselen om Z. K. H. grootvorst Alexis feestelijk te ontvangen. Het tijdstip der komst van den prins is nog niet bekend.

De in- en uitgaande rechten op Java en Madura hebben in de maand Juni jl. werkelijk opgebracht f 545,763,44, hetgeen met de 5 vorige maanden bedraagt f 2,851,488,68 of f 520,471,83 meer dan in hetzelfde tijdvak van 1870 en f 141,004,63 meer dan in 1871.

De opbrengst van den spoorweg Samarang-Vorstelanden over de maand Mei jl. is geweest: f 70,537,62 en die van den spoorweg Batavia-Buitenzorg f 3,909,81.

Op Sumatra's kusten hebben vrij hevige stormen gewoed.

Bij besluit van den G. G. is bepaald, dat het stoomschip *Argus*, het bebakningsvaartuig voor de vaarwaters naar en ter reede van Batavia, wordt beschouwd als vaartuig, behoorende bij de gouvernement-marine en bepaaldelijk blijft aangewezen voor de bijzondere diensten, waartoe het is bestemd.

Trouw-, Geboorte- en Doodberichten.

Gehuwd:

- Juli 20 W. F. van Alphen met D. E. C. Mully, Padang.
- Aug. 2 L. C. van Nouhuys met Jvr. H. A. F. Leijssius, Djoeja.
- " — F. D. Kloesmeijer met A. M. Schmitt, Soerabaja.

Bevallen:

- Juni 13 L. Steinmetz, geb. Leijfeldt, [D.], Sumanap.
- Juli 22 F. Keller, geb. van Alphen, [Z.], Pasoeroean.
- " 23 J. C. D. Albrecht, geb. Maier, [D.], Fort de Koek.
- " 26 J. P. C. Jansen, geb. Garot, [D.], Batavia.
- " 29 F. E. C. Versteegh, geb. Melchers, [Z.], Samarang.
- " — J. Hamel, geb. Tellings, [Z.], Salatiga.
- " 30 A. C. van Vugt, geb. Boudriot, [D.], Kedong Kebo.
- " 31 W. M. von Bannisseth, geb. Martherus, [Z.], Rembang.
- " — C. Young, geb. Lincklaen Arriens, [D.], Soerabaja.
- " — A. D. Roos van Raadshooven, geb. Offenhausser, [Z.], Samarang.
- " — M. Driessen, geb. Kleijn, [Z.], Padang.
- Aug. 1 O. J. H. Boers, geb. Rakét, [Z.], Batavia.
- " — C. M. S. Hinlopen, geb. Dormaar, [D.], Soerabaja.
- " 2 P. W. van Zeijl, geb. Decker, [Z.], Djoeja.

- Aug. 5 S. A. Andels, geb. Jacobus, [D.], Soerabaja.
 — A. M. J. van Rees, geb. Roux, [D.], Mr. Cornelis.
 " 7 A. J. C. Brociolet, geb. Kervef, [Z.], Batavia.
 " 8 De echtg. van Cornelius, [Z.], Soerabaja.
 " 10 D. J. O. O. Everwijn, geb. de Man, [Z.], Batavia.
 " 11 J. G. W. Regenhardt, geb. Pleck, [Z.], Batavia.

Overleden:

- Mei 28 W. F. T. Slors, [29 j.], zeilende tusschen Bankok en Hongkong.
 Juli 9 W. J. J. C. Immink, geb. Rijnbende, [39 j.], Solo.
 " 17 E. Fliet, Willem I.
 " — Kindje van A. A. Hoos, [1½ j.], Palembang.
 " 20 Parmo, [63 j.], Temanggoong.
 " 25 G. J. van Gent, [59 j.], Oenarang.
 " 28 Kind van P. Willems, [16 m.], Soerabaja.
 " 29 Zoontje van H. W. L. van Ligte, Soerabaja.
 " — Kind van Overluizen, Soerabaja.
 " 31 Kindje van J. D. Harders, [2 j.], Bandong.
 Aug. 1 J. L. Fischer, [40 j.], Samarang.
 " — C. Pabst, Soerabaja.
 " 4 Zijbrands, [44 j.], Soerabaja.
 " — Kindje van J. W. Kaijser, Batavia.

Batavia.

13 Augustus 1872.

Wanneer men langs Rijswijk of Tanah Abang komt, ziet men een ontzachtlijk hoogen schoorsteen verrijzen, als het bewijs dat tusschen andere gebouwen een nieuw industrieel etablissement in het leven wordt geroepen. En inderdaad zal eeriang door de firma Leroux en Co. alhier een machinale brood- en meelfabriek in werking gebracht worden.

Het brood liet hier ter stede en nog meer te Soerabaja te wenschen over. De firma Leroux en Co. heeft daarin, vooral in den laatsten tijd, verbetering gebracht. De klachten werden evenwel hier zoo gegrond geacht, dat toen de heer Black het plan tot oprichting van eene broodfabriek opperde, een comité gevormd werd om hem in zijne pogingen te steunen. Een behoorlijk plan werd ontworpen en reeds was eenige maanden geleden voor eene niet geheel onbelangrijke, hoewel niet toereikende, som ingeschreven, om de zaak tot stand te brengen.

Het comité vernam evenwel dat de heer Girardeau, chef van de firma Leroux en Co., die naar Europa vertrokken was, teruggekeerde zijnde, al het noodige in gereedheid had gebracht om eene welingerichte machinale brood- en meelfabriek tot stand te brengen. En werkelijk is dit geschied.

Op het ruime terrein achter de toko, dat zich tot aan de rivier uitstrekt, wordt ijverig gearbeid om de laatste hand aan de inrichting te leggen, die ons alle soorten goed brood tegen matigen prijs zal kunnen leveren.

De heer Girardeau, bijgestaan door den heer A. Thiebault, die reeds de hand heeft gehad in zoo menige onderneming alhier, houdt het toezicht over den bouw van den molen, de ovens, de uitgestrekte gebouwen en het opstellen der machines. De meelmolen zal naar het nieuwste model in werking komen en alle soorten van graan kunnen bereiden, zooals dat in de beste Europeesche fabrieken plaats heeft.

De ovens zijn naar het bekende systeem Holland gebouwd, zoodat het deeg van het brood of de beschuit omwentelt boven den haard, terwijl de bakker de vorderingen van het bakken kan gadeslaan. Eene verbetering is daaraan evenwel door den heer Girardeau aangebracht, die den arbeid vergemakkelijkt en de sindelijkheid bevordert, daar aach noch rook het baksel kunnen bereiken.

De kneedmachines, daar alles voortaan machinaal zal geschieden, zijn volgens het systeem Holland ingericht, dat

overal in Frankrijk en Nederland als het meest beproefde wordt beschouwd.

Van allerlei soorten brood, van het fijnste tot gewoon Hollandsch roggebrood, zal de fabriek dagelijks ongeveer 6,000 kilo's kunnen leveren.

De firma heeft connecties in Hongarije, Australie en Nederland aangeknoopt om de meest uitstekende tarwe en rogge te bekomen.

Het geheele kolossale etablissement, dat, eenmaal geheel voltooid, der bezichtiging overwaard zal zijn, wordt door stoomkracht in beweging gehouden; de machines zullen 25 paardekracht hebben.

Wat in den regel door maatschappijen wordt tot stand gebracht, zal hier het werk van een partikulier zijn. Wij behoeven niet te zeggen, dat een belangrijk kapitaal voor deze onderneming wordt gevorderd. Het is een nieuw blijk van den moed en de energie des heeren Girardeau, dat wij deze brood- en meelfabriek zien verrijzen.

Dat de zaak slagen zal, leidt geen twijfel. Wanneer de fabriek aan de eischen voldoet en ons goed en goedkoop brood levert, zal het toenemend verbruik de firma Leroux en Co. schadeloos stellen voor de kosten en de moeite om deze groote industrieele onderneming in het leven te roepen.

Bij de verkiezing voor negen leden van eene nieuwe directie voor de sociëteit Harmonie hebben de heeren Gray, Ankersmit, Vriesendorp, Mr. J. van Gennep, Mr. Gerritsen, Mr. Schill, Dunlop, Jhr. van der Wijck en Schröder Visser de meeste stemmen bekomen.

VERSLAG van de vordering der werkzaamheden aan den Spoorweg Samarang-Vorstenlanden-Willem I, gedurende de maand Mei 1872.

3de Sektie.

SOLO-DJOKDJO.

Gedeelte Klatten-Djokdjo.

De werken van deze sektie werden voltooid en voor de exploitatie gereed gemaakt, met uitzondering van eenige gebouwen, die nog onderhanden zijn. De opname door de in het vorige verslag bedoelde commissie had tengevolge, dat de weg en werken voor de exploitatie geschikt werden verklaard.

4de Sektie

KEDOENG-DJATTI-WILLEM I.

Gedeelte Bringin-Willem I.

De weersgesteldheid over de maand Mei was vrij gunstig. In het aantal beschikbare werkdieden had geen merkbaar verandering plaats.

In deze maand werden verzet 43340 meters 3 grond.

In baanvak 18 werden 125,78 el gaten geboord, waarvan men den grond deed springen en opruimen.

Afdeeling Bringin-Doemoengan.

In de baanvakken 1, 2 en 3 werden de baan, de taluds en slooten voldoende onderhouden.

De bovenbouw van de brug over kali Karang werd gesteld; het dek en de leuning worden gereed gemaakt; de omlegging van den weg naar de nieuwe brug wordt voortgezet.

De spoorbaan werd op de baanvakken 1, 2, 3 en 4 tot piket 240 gelegd.

Afdeeling Doemoengan-Tofogiri.

Met de grondwerken werd overal voortgegaan.

De baanvakken 4, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14 en 15 zijn gereed.

De duikers nabij de piketten 251 en 267 zijn voltooid;

die nabij de piketten 259, 273 en 336 zijn voor de heft opgemaakt.

De fundamenten voor de doorlaat nabij piket 298 zijn ontgraven. Een ijzeren buis is nabij piket 314 gelegd.

Afdeling Toegir-Willems I.

De grondwerken werden geregeld vervolgd.

De baanvakken 16 en 17 van piket 361—372 zijn op weinig na gereed.

De aardenbaan op de baanvakken 24 en 25 is op de gevorderde hoogte gebracht; de baan moet echter nog verbreed worden.

De vergraving der kali Toentang in baanvak 23 wordt met kracht voortgezet.

Nabij piket 366 is een ijzeren buis wijd 0,50 el gelegd.

De fundamenten van het westelijk landhoofd van de brug nabij piket 391 zijn opgemaakt, met het opgaande werk is aangevangen. Aan de ontgraving van het westelijk landhoofd werd voortgegaan.

Afdeling Demangan-Willems I.

Van piket 347—355 en 369—376 is de eerste ballastlaag aangebracht.

Men ging voort met het aankopen en planten van randoe-boomen.

(Jav. Cour.)

Samarang, 9 Augustus. Liefdadigheid. Voor de noodlijdenden in de omstreken van den Merapi heeft de Hr. v. d. V. in Tagal andermaal 108.55 afgedragen, als tweede opbrengst van de teekening op zijn „Gezantenlied.”

(Loc.)

Correspondentie van Bali.

Boelidang, 1 Augustus 1872.

Geachte Redakteur!

Ik heb ditmaal allen lust om voor afwijzing van het woord te richten tot uw zetter en hem de les te lezen over de wijze, waarop hij nu en dan met mijne brieven aan u omspringt. Ik heb me altijd verbeeld, dat ik nog al eene duidelijke hand schrijf, maar of ik heb me daarin vergist of zelfs de duidelijkste hand is geen voldoende middel tegen 't begaan van drukfouten. Ik begrijp anders niet hoe *gaboek* voor *ganboek*, *Ngoerak* voor *Ngoerak*, *Balie* voor *Bali*, *ken* voor *ken* etc. komt te staan. Mijne brieven hebben natuurlijk te weinig waarde om de lezers ook nog met een lang erratum lastig te vallen. Ge begrijpt echter dat ik niet geheel onverschillig ben voor diergelijke misstellingen. Dat nu en dan een woord uitvalt, b. v. in dat stuk over de verbanning van den vorst waar *van gezag* staat voor *asistruik van gezag*, laat zich hooren. Zoo ook het plaatsen van een komma of komma punt waar oorspronkelijk een punt stond. Licht mogelijk dat uw zetter beter met de punctuatie vertrouwd is dan ik en ik hem bij slot van rekening nog voor zijne welwillende tussenkomst te danken heb. Veranderingen als hier boven bedoeld moet hij echter maar liever aan mij overlaten. Doch genosg hierover.

Met eenige verwondering lezen we hier in den *Java-bode* dat te Soerabaia of, volgens een later bericht, te Weltevreden een half bataillon heeft gereed gestaan om naar Bali op te rukken. Als dat geen canard is, dan beklag ik de dapperen, die misschien reeds droomden van eene decoratie en niets dan een *op de plaats — r. st!* ontvingen. Zoo veel is in elk geval zeker dat wij hier bij 't gebeurde in deze dagen geen oogmerk aan eene expeditie gedacht hebben. Wel voor dien tijd. Had het Gouvernement niet tijdig de hand aan 't werk geslagen en door een krassen maatregel de sterk bewogen gemoederen tot bedaren gebracht,

ik verzeker u de lui zouden niet lang meer gewacht hebben met zich zelven recht te verschaffen. Zoodra echter met het oude régime ook de stichters van zooveel onheil het eiland verlaten hadden, was alle vrees voor oproer weggenomen. En we willen hopen voor immer. Alles hangt nu maar af van het gebruik, dat het Gouvernement van zijne overwinning maken zal. Er wordt wel eens beweerd dat wij hier en elders uit gebrek aan de noodige bijzonnetten niet krachtig kunnen optreden, maar ik zie het logische daarvan niet in. In tegendeel: met anderen houd ik 't er voor dat onze talrijke expeditie's meer het gevolg zijn van halve dan wel van — om me zoo eens uit te drakken — heele maatregelen. Een doortastend bestuur met ambtenaren, die hunne taak ernstig opvatten en die, naast hun staatsblad, ook de zeden en gewoonten des volks bestudeeren, is de dood, voor het — oorlogsbudget!

Intusschen, als 't waar is dat de troepen klaar hebben gestaan voor de reis naar Bali, dan spijt 't mij in één opzicht waarlijk dat 't bij klaar staan gebleven is. Waren ze toch harwaarts gekomen, zij hadden dan getuigen kunnen zijn van eene plechtigheid die in den volsten zin des woords eene vreedzame mag heeten, en waarbij toch soldaten en muziek moeielijk kunnen worden gemist. Oordeel zelf. Ge herinnert u zeker nog de Bandjarsche expeditie van Ao 1868, die, volgens officieele opgave, gestaafd door het aantal gevonden schedels, aan ons leger 22 man gekost heeft. Ik beroep mij hier op de officieele opgave, denkende aan hetgeen de inlanders mij nu en dan van bedoelde expeditie gelieven te vertellen. Zoo beweerde onlangs een inwoner van Bandjar in allen ernst, dat van de Balinezen slechts 8 man gevallen waren, terwijl de Hollanders niet minder dan 17.000 dooden telde. Zeker een hoogst belachelijk cijfer voor een leger dat geen 7.000 sterk geweest is, maar honderd tegen één dat de meeste Bandjarrezen zich niets op dat getal laten afdingen. Zoo zijn deze inlanders! Redeneeren laten ze niet met zich doen. Zoo gelooft men hier o. a. dat een Brahmaan onkwetsbaar is. In Bandjar zijn verscheidene Brahmanen gewond en gesneuveld, ergo: een Brahmaan is onkwetsbaar! Maar ik dwaal af; ik wilde van onze gesneuvelden spreken. Uit de koeranten zult ge u misschien nog herinneren dat men hun aan het zeestrand beoosten Tamoekees een graf heeft gegraven. Later hebben vrienden hier en elders voor een eenvoudig monument gezorgd, en ook in andere opzichten het noodige gedaan om de nagedachtenis diër braven in ere te houden. Jammer alleen dat de zee zoo weinig eerbied voor graven heeft of — misschien beter — jammer dat men bij het begraven zoo weinig op de zee gerekend heeft. Verbeeld u, de begrafsplaats licht zoo dicht aan het strand, dat bij hoog water alles onder loopt. Dien ten gevolge is dan ook het eene gedeelte van den ringmuur voor, het andere na ingestort en deden zich hier en daar reeds teekenen voor, dat weldra ook de lijken door de nimmer rustende eb en vloed in hunne rust zouden worden gestoord. Gelukkig echter hebben anderen nog in tijds het ergste verhindert. Dank zij een voorstel van het tegenwoordig bestuur, heeft het Gouvernement onlangs verlof en — wat nog beter klikt — de noodige fondsen gegeven, om de lijken op te graven en ze naar een hooger gelegen terrein over te brengen. Verledens week, Woensdag 24 Juli, heeft die plechtigheid plaats gehad en ziedaar waarom we konden wenschen, dat het half bataillon van den *Java-bode* herwaarts gekomen was. Die plechtigheid zou dan zeker plechtiger zijn uitgevallen. Nu waren 't slechts eenige weinige Europeanen en inlanders, die de twee zwartgeschilderde met de driekleur bedekte kisten langs het steile bergpad naar boven volgden. Het nieuwe kerkhof licht ongeveer tien minuten gaans bezuiden Tamoekees op een heuvel die den bezoeker een prachtig uitzicht aanbiedt ten O. en ten W. op de

omliggende bebouwde streken, ten Z. op Bali's schoons bergen en ten N. op zee. Een waar rustoord, ook voor levenden! Men is nu nog bezig om op het graf een naald te bouwen, die zich zes el boven den grond verheffen en, naar we hopen, ten eenigen dage den zielieden tot baken, den Balineezen tot waarschuwing, en ons dapper leger tot een roemrijk aandenken strekken zal. Onze krijgslieden en hunne woordvoerders klagen wel eens over miskenning, laat hen hier komen, en als ze daar op dien altijd groenen heuvel in steen gegrift lezen:

HIER RUSTEN:
de Luits. *Steehman* en *de Nijse*
met *twintig* andere dapperen,
gesneuveld bij den aanval tegen

BANDJAR;
Augs. — Sept. 1868.

Het N. I. Goevernement aan zijne moedige strijdors.
Augs. 1872

me dunkt, dan moeten ze tot de erkenning komen dat de echte soldaat in Goevernement en burgerij nog altijd dankbare vereerders vindt.

(Soer. Hbl.)

Gegroet.
J. O. C.

Soerabaja, 8 Augustus. *Vergiftiging*. Dezer dagen is weder gebleken, welke vreeselijke onheilen de den inlander aangeboren wraaksucht kan ten gevolge hebben. De gezagvoerder van een der stoomschepen welke de gemeenschap onderhouden tusschen Java's West- en Oostkust, had eene koe aan boord, met wier melk zijn eenigst kindje werd gevoed. De inlander, belast met de verzorging van dat dier, vergiftigde de koe, wellicht wegens ontvangene terechtwijzingen over het niet behoortijk vervullen der hem opgedragene taak, met h: treurige, door hem voorzeker niet beoogde gevolg, dat het zoonkje van den gezagvoerder K. overleed, aan het gebruik der vergiftigde melk der koe, wat een scheikundig onderzoek aan het licht bracht.

Men schrijft ons van Banjoewangi, dd. 4 Augustus.

Kergisteren avond om tien uur kondigde alweder een alarm het publiek aan dat het amokmaken hier niet tot de zeldzaamheden behoort. Het geschiedde evenwel door een Banjoewangiër van geboorte en zulks behoort weer wel tot de zeldzaamheden.

De amokmaker, waarvan ik vroeger sprak, was een Balinees; zoo er moord, roof, diefstal enz. gepleegd wordt, geschiedt zulks in den regel door vreemden, vreemde Oosterlingen, en ontlagen veroordeelden. De Banjoewangiërs — op eene enkele uitzondering na — gebruiken geen opium, zijn arbeidszaam, kunnen over vruchtbare sawahs en een prachtigen veestapel beschikken en daardoor hunne behoefte in volle mate bevredigen.

Om nu weder op het alarm terug te komen:

Een man tusschen de 50 en 60 jaren was zeer jaloersch op zijne jonge vrouw, die bekend stond een slechten levenswandel te leiden. In den afgelopen middag had hij haar gemeenzaam met een inlandsch jongeling zien praten, hetgeen zijne achterdocht opwekte. Des avonds begaf hij zich naar diens woning om hem daarover te onderhouden. Nauwelijks had de jonge man — die, van niets bewust, met zijn onderen broeder rustig zat te werken — getracht den verwoeden man te overtuigen dat hij dwaalde of deze gaf hem een slag in het aangezicht. Zijn broeder, die hem te hulp snelde, werd, helaas! het slachtoffer van zijne goede bedoeling: een steek in den buik toegebracht met de pink, waarmede de amokmaker gewapend was, veroorzaakte eene doodelijke wonde, waaraan hij niet lang daarna overleed,

terwijl het eigenlijke mikpunt van zijne woede er met een steek in de linkerwang afkwam. De vrouw had het hazenpad gekozen: gelukkig voor haar, wijl haar beminnewaardige echtgenoot later verklaarde dat hij haar onmiddellijk overhoop zou steken, indien zij in zijne nabijheid kwam. De Hoofddjaksa voorkwam verdere ongelukken door den moordenaar spoedig te vatten.

Onder de Verspreide Indische Berichten las ik in Uwe Courant van 23 Juli het volgende:

«Eene groote schaarschte heerscht te Singapore aan koperen munt: de Kling-geldwisselaars houden niet minder dan drie cents af van iederen dollar waarvoor koper gevraagd wordt, en bijaldien er tiencentstukken gevorderd worden, korten deze woekeraars vier cents.

Men kan nagaan hoe het arm gedeelte der bevolking hieronder lijdt.»

Worden deze zinsneden elders met bevreemding gelezen, hier verwondert men er zich niets over, wijl het in deze residentie eene sedert langen tijd bestaande gewoonte is om bij het wisselen van groot — in kleingeld iets voor de moeite te rekenen.

Daar — te Singapore — wordt er zoo over geroepen dat niet minder dan drie centen en ook vier centen — van den dollar wordt afgehouden, wegens schaarschte aan kopergeld; doch hier wordt bij het wisselen van iederen rijksdaalder niet minder dan vijf centen; van iederen gulden twee centen; van iederen halven gulden één cent; en van ieder kwartje of dubbeltje een halve cent afgetrokken, zoodat men volgens de laatste berekening niet minder dan 12½ cent op den rijksdaalder moet verliezen — en die schaarschte aan kopergeld bestaat hier niet; mocht ze bestaan, dan kan daarin toch op eene gemakkelijke wijze voorzien worden. Op de pasar ahier, kan men elken morgen ettelijke mannen en vrouwen aan tafeltjes, waarop verschillende soorten van geld liggen uitgespreid, zien zitten, die niets anders doen dan geld wisselen. Denk niet, dat gij, op de pasar iets willende koopen, U daaraan niet behoeft te storen: hebt gij geen kopergeld bij U, dan is het voor U een conditio sine qua non om U in de armen van die woekeraars te werpen.

Omtrent de «Investigator», die den gebroken Australischen telegraafkabel zal opvisschen, heeft men nog niets vernomen.

De hooge zee en de groote diepte op de plaats, waar de kabel moet gebroken zijn — ongeveer 200 Eng. mijlen van Banjoewangi ten Zuiden van het eiland Sumbawa — zijn oorzaken, die het zoeken naar de uiteinden van den gebroken kabel zeer bemoeielijken.

5 Augustus 1872.

De *Investigator* is heden nacht hier aangekomen. Hoewel reeds het eene uiteinde van den kabel was gevonden, kon men hetzelfde door het zware weder niet behouden; eene boei en al de zware trossen zijn verloren gegaan.

Wijl laatstgenoemde hier niet zijn te verkrijgen, vertrekt gemiddeld vaartuij daarom morgen of overmorgen naar Soerabaja.

(Soer. Cour.)

CARGA-LIJSTEN.

Uitvoer.

Naar Nederland via Tjilatjap per Ned. schip «Cornelia Adol-fina», gez. de Roerer, agt. J. F. van Leeuwen en co.

Voor Nederland.

600 pik tin, 150 do rotting, N. H. M.

Voor Tjilatjap.

62000 ps goenie zakken, 8 pik goenie garen, N. H. M.

SCHEEPS-BERICHTEN.

Straat Sunda doorgexeild.

DATUM	VLAG	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	NAAR
Augustus..	Engelsch	zweitsboot Wyberton	Barklin	Aden	11 Juli	Batavia.
..	..	Madine	Shraser	Shanghai	26 Juni	Londen
..	..	Adelaide	Westzell	Singapore	26 Juli	..
..	Nederlandsch	Elocira	Landweer	Batavia	4 Augustus	Amsterdam.
..	..	Telamak	Lusiek	Amsterdam	27 April	Petava.
..	Engelsch	Forward Ho.	Homach	Hankin	12 Juli	New-York.
..	Noord Duitsch	Santos	Kielgarn	Sagami	6 Juni	Yedjo
..	..	Henschell	Friedrich	Samarang	2 Augustus	Palmouth.
..	..	Frances	Korling	Paseroeng	13 Juli	Batou.
..	Engelsch	Grenada	Vedzen	Sorabaja	29 ..	Order.
..	..	Black Adde	Moore	Prochawit	1 ..	Londen.
..	..	Carmenestershire	Watson	Mazan	5 Juni	..
..	..	Kill-rney	Merkle	Shiala	17 April	Order.
..	..	G. St. Peake	Robinson	Fremanth	26 Juli	Singapore.
..	..	Sooloo	Hoerrie	Londen	28 Maart	Hongkong.

Aangekomen Schepen te Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	AGENTEN
Augustus..	Nederlandsch	schip...	Vier Gebroeders	van der Zee	Amsterdam	19 April	Bising Schröder & Co.
..	Engelsch	..	Cavoor	Evans	P. de Galle	5 Juli	..
..	Nederlandsch	..	Zes Gebroeders	Bolgers	Shields	16 April	J. F. van Leeuwen & Co.
..	Voorlichter	de Willigen	..	10 Mei	J. Dancels & Co.
..	Engelsch	..	Wyberton	Blacklin	Aden	16 Juli	..
..	Vidar	Murray	Singapore	1 Augustus	Coalster.
..	Zr. Ms.	stoomb.	Coehoorn	Lt. v. de kl. MacLeod	Pontianak	3
..	Fransch	..	Neva	Muradino	Singapore	5 ..	W. Suarmodt Wen
..	Nederlandsch	schip	Triton	Oestrum	Panaroean	4 ..	Ryder & Tinju.
..	Stad Leyden	Blaenk	Sempang	6 ..	J. Dancels & Co.
..	Telamak	Lusiek	Amsterdam	27 April	..
..	Engelsch	..	Hermil	Burgess	Singapore	29 Juli	J. Peet & Co.
..	Nederlandsch	..	Zeebloem	Gellards	Prebalings	1 Augustus	..
..	Belatrix	Haecke	..	1 ..	Maclaine, Watson & Co.
..	Engelsch	..	Wesseloville	Mc. Intyre	Hongkong	18 Juni	..
..	..	stoomb.	Investigator	Tidmark	Sorabaja	10 Augustus	Ned. Ind. St. Maatschappij.

Vertrokken Schepen van Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	NAAR
Augustus..	Nederlandsch	schip...	Elocira	Landweer	Nederland.
..	Engelsch	..	Cavoor	Evans	Samarang.
..	Noord Duitsch	..	Eugenie	Voss	Paseroeng.
..	Engelsch	..	Seisuel	Owens	Sorabaja.
..	..	stoomb.	Wyberton	Blacklin	Samarang.
..	Zr. Ms.	..	Coehoorn	Lt. v. de kl. MacLeod	Onrust.
..	Vidar	Murray	Singapore.
..	Nederlandsch	schip...	Anna Elisabeth	Klassen	Tegal.
..	Adelaide	Seiffert	Kroon-Batavia.
..	..	schip	Cornelia Adalphiae	de Reever	Tjilatjap.
..	Voorlichter	de Willigen	Samarang.
..	Engelsch	..	Hermil	Burgess	Chariton.
..	Nederlandsch	stoomb.	Prins Hendrik der Nederlanden	Meijer	Hillton
..	Zeebloem	Gellards	Nederland.
..	Engelsch	schip	County of Nairn	Mc. Kendie	Sorabaja.

CARGA-LIJSTEN

Invoer.

Van Nederland per Ned. schip "Vier Gebroeders", gez.
van der Zee, agt.

150 vn boter, 50 kn manufacturen, G. Suarmodt en co. 10 kn manufacturen, van Beek, Reineke en co. 88 kn koopwaren, 50 vn verf, 21 kn beschuit, 99 coil manufacturen, 1 kt wagensmeer, 10 kn olie, 5 do worst, 9 do accordions, 3 do lepels en vorken, 40 do pepermunt, 50 vn bier, 9 kn kramerijen, Geo. Wehry en co. 2 kn patronen, 11 do diversen, Tiedeman en van Kerchem. 12 kn manufacturen, Bart, Myrtle en co. 27 kn blik, le Roux en co. 23 coil manufacturen, Bahre en Kinder. 13 kn manufacturen, 100 do vermooth, Mainz en co. 54 kn manufacturen, Maclaine, Watson en co. 5 kn provisies, 100 md s/water, 80 kn bier, E. ten Brack en co. 56 kn champagne, Gumplich en Strauss. 200 keld petroleum, 89 coil provisies, 15 kn diversen, 5 do koopwaren, 1 kt papier, 20 vn bier, 1 kt geweren, 1 do lucifers, 1 do koffiemolens, 30 kn wijn, 3 do suikerwerk, 1 vat koper, 25 kn vermooth, 50 md s/water, B. van Leeuwen en co. 1 kt

manufacturen, Niederer en co. 79 coil manufacturen, 9 kn papier, 4 do ijzerwerk, Pandel en Stiehaus. 75 coil meel, J. F. van Leeuwen en co. 5 kn koopwaren, 20 do wijn, 1 kt limonade, 1 do bessensap, 4 kn wapens, 1 kt slaghoedjes, 6 ps hammen, 8 kn kaas, Busing, Schröder en co. 102 coil manufacturen, Martin, Dyce en co. 75 kn lucifers, 497 coil staal, 1 kt knoopen, 2 kn ijzerwerk, 1 vat rosammen, 76 kn kramerijen, 2 do muisenvallen, 1 pak modewaren, 14 kn aardewerk, 1 kt koopwaren, 2 kn glaswerk, 1 kt monsters, geb. Sutorius, Veder en co. 1 kt kramerijen, Siberius. 8 kn koopwaren, H. A. Bahlmann en co. 2 kn idem, Gorter. 5 kn manufacturen, Houghton en co. 4 kn koopwaren, 8 kn zakken, 2 kn manufacturen, 9 do koopwaren, Order. 60 kazen, 20 vn boter, Gezagvoerder. eenige gouvernementale goederen.

Van Engeland per Eng. schip "County of Nairn", gez.

Mackenzie, agt. Maclaine, Watson en co.

117 coil manufacturen, Borneo Comp. Limited. 6 kn idem, Reiss en co. 22 kn idem, 60 vn most, Lorrain en co. 129 coil manufacturen, Bart, Myrtle en co. 10 kn garens, 11 do

manufacturen, 200 va bier, 30 ramen vilt, 216 va verf, Houghton en co. 18 bn garens, 46 coll manufacturen, Pitarain, Syme en co. 13 va mest, 25 do bier, 667 ton steenkolen, 8 kn gegalv. ijzer, 30 coll machinerien, 180 krd aardewerk, 224 coll manufacturen, Macisane, Watson en co. 21 md aardewerk, 230 coll manufacturen, Martin, Dyce en co. 50 bn manufacturen, Mainz en co. 8 kn manufacturen, E. Moormann en co. 50 va bier, John Pryce en co.

Van Nederland per Ned. schip „Gersd Pieter Servatius”, gez. de Joodse, agt. J. Daendels en co.

100 va boter, 1 kt ijskansen, 1 do kleederen, 2 kn vruchten, 646 kn zeep, E. ten Brink en co. 2000 kn petroleum, 2000 do genever, 1 kt achilderijen, 36 kn kramerijen, 2 do ijzerwerk, 100 va verf, 2 kn lantaars, 100 do slaolie, 25 va staal, 92 coll manufacturen, 30 va bier, 12 kn kopjes, 2 do messen, 2 va glas, 8 kn zeep, 4 do bitter, 40 md s/water, 2 kn modewaren, 2 do hoeden, 2 do knippen, van Beek Reineke en co. 80 kn manufacturen, Mainz en co. 50 kn wijn, J. F. van Leeuwen en co. 1 kt diversen, Otken. 14 kn kramerijen, 50 va boter, 2 kn boter, 1 pak wagentjes, geb. Reerick en co. 65 bn garens, Niederer en co. 5 kn manufacturen, 100 do wijn, B. van Leeuwen en co. 150 kn kaarsen, 200 va boter, 1 kt kramerijen, Pandel en Stiehaus. 1 kt diversen, H. M. van Dorp en co. 60 bn garens, 75 krd s/water, 140 va boter, 50 kn manufacturen, Busing, Schröder en co. 100 va boter, G. Suermoudt en co. 25 bn manufacturen, 75 kn kazen, 61 do glaswerk, Geo. Wehry en co. 16 bn garens, 2 kn koopwaren, 83 coll manufacturen, 201 va verf, Gumprecht en Strauss. 11 kn provisien, van Vleuten en Cox. 50 kn manufacturen, Macisane, Watson en co. 100 md s/water, Bahre en Kinder. 12 kn diverse, Gilbert en co. 1 kt diverse, W. Schmit. 1 kt kramerijen, Smisjaert. 1 kt diverse, Zelisse. 20 va bier, 20 do boter, 13 kn kazen, 2 do geslagt, 1 kt likeur, 5 kn olie, 3 kn gedr. vruchten, 14 kn kaarsen, 1 kt desoortwerken, 11 coll provisien, 50 va boter, 4 kn touwwerk, 1 kt zeemleder, 29 kn wijn, Reynst en Vinju. 125 kn bier, 100 va boter, 23 kn provisien, 5 do hammen, 4 do lampen, 125 md s/water, 12 va porcelein, 2 kn lengrisch, 4 do banket, 30 do kaas, 1 kt provisien, de Lange en co. 40/m steenen, 200 va cement, 20 kn bier, Gezagsvoerder. 300 va boter, 300 ps hammen, Order. cenige gouvernementale goederen.

Uitvoer.

Naar Nederland via Samarang per Eng. schip „Wyberton”, gez. Blacklin, agt. Bahre en Kinder.

Voor Nederland.

50 pik rotting, 634 do tin, Bahre en Kinder. 599,72 pik tin, Mainz en co. 599,72 pik tin, Borneo Comp. Limited. 65000 A. pd. thee, Ned. Ind. Handelsbank. 298 pik koffie, Internationale.

Naar Nederland per Ned. schip „Electra”, gez. Landweer, agt. Macisane, Watson en co.

te Soerabaja geladen.

300 pik rotting, 5057,44 do suiker, Fraser, Eaton en co. 453 pik koffie, van Duijm en co.

te Pasoeroean geladen.

5000,48 pik suiker, Fraser, Eaton en co.

alhier geladen.

474 pik tin, 1229 do koffie, 1 kt boeken, 1 do piano, Macisane, Watson en co. 617,73 pik tin, 1250 do koffie, Busing, Schröder en co. 655 pik koffie, N.H.M., 210 pik koffie, Geo. Wehry en co. 114940 A. pd. thee, Tiedeman en van Kerchem, 109300 A. pd. thee, 1 kt confituren, John Pryce en co. 1 kt kleedigheden, 1 do conserves, Brans. 2 va vleesch, 2 do spek, Batenburg en co.

Naar Nederland via Samarang per Eng. schip „Cavour”, gez. Evans, agt. Dummier en co.

Voor Nederland.

260 pik rotting, Dummier en co.

Naar Nederland via Pasoeroean per N. D. schip „Eugenie”, gez. Voss, agt. Bahre en Kinder.

Voor Nederland.

2000 ps buffelhuiden, 210 pik rotting, Bahre en Kinder. 2 pik koffie, G. Suermoudt en co.

Naar Nederland per Ned. schip „Zeebloem”, gez. Gollards, agt. J. F. van Leeuwen en co.

23 ps hammen, 20 ps kazen, 1 kt worst, Aan boord gebleven lading van Nederland.

te Soerabaja geladen.

125 pik rotting, 2258 ps koehuiden, 260 ps buffelhuiden, 141,29 pik koffie, E. Moormann en co. 1001,6 pik suiker, Fraser, Eaton en co. 9 pik kaneel, 2 kn manden, 14 ps huiden, E. Moormann en co. 3 va brood, van Sommeren, Greve en co. 1379,97 pik koffie, van Duijm en co. 7070 N. pd. tabak, 3 kn instrumenten, 3010 N. pd. tabak, de Meij. 41 bn kapoek, J. Daendels en co. 22 kn diversen, 5 bn kapoek, F. Karthaus en co. 3 va arak, W. Vogels. 3746,57 pik suiker, Bultzingslowen en co.

te Probolinga geladen.

1257,18 pik suiker, Bultzingslowen en co. 1390 ps koehuiden, van de Ven Larsen en co.

alhier geladen.

316,79 pik tin, van Beek, Reineke en co.

Naar Nederland via Tagal per Ned. schip „Anna Elisabeth”, gez. Klassen, agt. Busior, Schröder en co.

Voor Nederland.

650 pik tin, 2581,62 do koffie, 125 do rotting, N.H.M.

Voor Tagal.

1 balans, 2 weegschalen en touw, 3 prikkels, 1 kt gewigten, 8 gewigten, 1 kt stopflesschen, 1 brandkast, 1 voetstak, N. H. M. 46 ps hammen, A/boord gebleven lading van Nederland.

Uitvoer.

Naar Nederland per Ned. schip „Triton”, gez. Oost-ram, agt. Reynst en Vinju.

te Soerabaja geladen.

55 pik rotting, Anemaet en co. 310,37 pik suiker, 37 do langepeper, J. Koning. 800 pik tin, N.H.M. 1099,79 pik suiker, Fraser, Eaton en co. 852,73 pik koffie, 60 pik noten, 10 do forlie, Internationale. 2 va spek, 2 ps rookvleesch, 5 ps saucijs, A. Hornet.

te Probolinga geladen.

4001,40 pik suiker, Fraser, Eaton en co.

te Panaroekan geladen.

210915 N. pd. tabak, Maarschalk en co.

alhier geladen.

50 pik rotting, 8925 A. pd. kaneel, 2 kn limesgoed, Reynst en Vinju. 50 pik tin, Houghton en co. 1 vat vleesch, 1 do spek, 4 va meel, Batenburg en co. 3 kn provisien, Aan boord gebleven lading van Nederland.

Naar Indramajoe, Samarang en Soerabaja per Ned. Ind.

schip „Sophia Maria Marriet”, gez. Petterson, agt. Reynst en Vinju.

Voor Indramajoe.

17 bn zakken, Reynst en co.

Voor Samarang.

27 ps hammen, Reynst en Vinju. 12 va boter, Biesthorst, 13 ps dekens, Internationale. 250 keld genever, 200 kn cognac, van Beek Reineke en co. 82 zakken rijst, 1210 do damar, 60 pik medicijnen, 87 zakken peper, Johannes. 50 kn cognac, 3 do wijn, J. Graijter

Voor Soerabaja.

500 keld genever, Reynst en Vinju. 2 kn damar, 200 va boter, 1 kt manufacturen, Geo. Wehry en co. 14 kn lucifers, van Beek, Reineke en co. 20 kn champagne, Mainz en co. 50 kn cognac, Neubourg. 60 kn aardewerk, geb. Sutorius, Veder en co. 2 kn papier, 2 do sigaren, 4 do satens, 55 do wijn, 10 do olie, 2 do truffels, 10 do sardines, E. Moormann en co.

Aangekomen en Vertrokken Personen.

Van Nederland, met het Ned. schip *Zelawak*, de heer Versteegh en fam., 2 heeren Lauson.

Van Amsterdam, met het Ned. schip *Vier gebroeders*, de heeren Vogelpeel en Peij, Mevr. de wed. Harting en 2 kinderen.

Van Singapore, met het stooms. *Nees*, de heeren van Riendijk, Ricardo en echtg., Damschoksa en echtg., Doune, Slaiter, Donegre en bed., Revias, Torchoux, Estienne, Whijte, Walhbeem en echtg., Dejeuner, Vahleronn en bediende.

Van Singapore, met het Eng. schip *Fidar*, de heer Macallistre.

Naar Nederland, met het Ned. schip *Electra*, gez. Landweer, de heer Lawick van Pabst en fam., 1e luit. der mariniers E. Ahn, machinist 1e kl. A. Hards, wed. Paké en dochter, wed. van Dissel en 5 kinderen, jonkheer Muntendam en 8 ontel. veroord. militairen.

Naar Muntok, Riouw en Singapore, met het stooms. *Baron Bentinck*, de heeren Olland en echtg., de Wilde en fam., Prager en Z. M. troepen.

GOUVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN, ENZ.

EXTRAKT uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

BUITENZORG, den 9den Augustus 1872, (No. 6.)

(Staatsblad no. 139).

Gelezen de missive van den Minister van Koloniën van 13 Junij 1872, La. Ass. no. 11/911;

Is goedgevonden en verstaan:

Krachten magtiging des Konings te bepalen, als volgt:

- a. het stoomschip *Argus*, het bekakingsvaartuig voor de vaarwaters naar en ter reede van Batavia en de residentie-stoomer, die ter vervanging van den *Bogor* zal worden gebouwd, worden beschouwd als vaartuigen, behoorende tot de Gouvernements marine, met dien verstande, dat zij bepaaldelijk blijven aangewezen voor de bijzondere diensten, waarvoor zij bestemd zijn;
- b. de bemanning van het stoomschip *Argus* bestaat uit:
 - een gezaghebber,
 - een eersten stuurman,
 - een tweeden id.,
 - een derden id.,
 - een eersten machinist,
 - een tweeden id.,
 - een machinist-leerling der 1ste of 2de klasse,
 - een eersten mandoer,
 - zes roergangers,
 - zestien matrozen,
 - vijf vuurstokers 1e klasse,
 - vijf idem 2e "
 - een timmerman,
 - een kok,
 - een hofmeester,
 op de bezoldigingen, als voor die betrekkingen bij de Gouvernements marine zijn vastgesteld;
- c. voor het stoomschip *Argus* wordt toegestaan als indemniteit voor schrijfbehoefden / 10.— (tien gulden) 's maands, of / 120.— (een honderd twintig gulden) 's jaars;
- d. den gezaghebber en den met de vikualie-dienst belaste stuurman van dat stoomschip wordt verleend, boven hunne gewone inkomsten, eene schadeloosstelling van / 25.— (vijf en twintig gulden) 's maands, voor zooveel den eerstgenoemde en van / 10.— (tien gulden) 's maands, voor zooveel den laatste betreft, wegens de uitgaven, welke zij verplicht zijn in den loop eener maand in dienst aan den wal te doen, in 't bijzonder bij het in ontvangst nemen van levensmiddelen, traktementen en soldijen en bij het verrigten van verschillende kommissien aan hunne betrekking verbonden;

a. alle bepalingen gemaakt of nog uit te vaardigen ten opzichte van de stoomschepen der Gouvernements marine, zoo wat betreft de schiffting, de hospitaal-verpleging, enz. van het personeel, als wat de administratieve en materiele aangelegenheden aangaat, zijn wijders op het stoomschip *Argus* van toepassing;

f. met wijziging in zooverre van het bepaalde bij § I van het besluit van 8 Maart 1862, no. 14, wordt het bevel over het bekakingsvaartuig voor de reede van Batavia opgedragen aan een gezaghebber der Gouvernements marine, die als zoodanig boven de gewone aan zijnen rang verbonden inkomsten en wettige voordeelen, eene indemniteit voor vivres of tafelgeld (ter vervanging van de regimentair voor de stoomschepen der Gouvernements marine vastgestelde voeding) van / 50.— (vijftig gulden) 's maands zal genieten;

g. met wijziging van Staatsblad 1856, no. 88, bij art. 5 van het besluit van 13 April 1863, no. 6, toepasselijk verklaard op den stoomer *Tjipinang*, waaraan bij art. 1 van het besluit van 16 Mei daaraanvolgende no. 9 de naam van *Bogor* is gegeven, wordt het bevel over den residentie-stoomer, die ter vervanging van de *Bogor* zal worden aangehouden, opgedragen aan een eersten stuurman, fungerend gezaghebber der Gouvernements marine, terwijl aan boord van dat vaartuig een tweede machinist van die dienst geplaatst wordt.

Behalve de overige wettige voordeelen, aan hunne betrekkingen verbonden, wordt toegekend:

aan den 1en stuurman, fungerend gezaghebber, een traktement van / 120.— [een honderd twintig gulden] 's maands; eene toelage als fungerend gezaghebber van / 40.— [veertig gulden] 's maands en eene indemniteit voor voeding [ter vervanging van de regimentair voor de stoomschepen der Gouvernements marine vastgestelde voeding] van / 50.— [vijftig gulden] 's maands;

aan den 2en machinist de gewone aan dien rang verbonden bezoldiging van / 150.— [een honderd vijftig gulden] 's maands en eene indemniteit voor voeding van / 50.— [vijftig gulden] 's maands; als voor den 1en stuurman fungerend gezaghebber is bepaald;

- A. beloudens de hiervoren bij §§ f en g aangegeven wijzigingen, blijven alle voorschriften betreffende het bekakingsvaartuig voor de reede van Batavia en den nieuw te bouwen stoomer *Bogor* van kracht;
 - f. het personeel der Gouvernements marine wordt vermeerderd met: twee gezaghebbers der 2e klasse; een eersten machinist; twee tweede-machinisten, een machinist-leerling, een eersten stuurman, fungerend gezaghebber, een eersten stuurman, een tweeden stuurman, op de voor die betrekkingen organiek vastgestelde bezoldigingen; en verminderd met: drie derde stuurlieden,
- in dier voege, dat voortaan aan boord van de stoomschepen *Hertog Bernard* en *Java* slechts 66n, en op de *Kapoera I* en *Kapoera II* geen derde stuurman zal worden geplaatst;
- g. dat alinea 3 van art. 1 van Staatsblad 1857, no. 23, wordt aangevuld en zal luiden:

„Bij ontstentenis van aspiranten, die aan voormelde vereischten voldoen, kunnen de gestelde tijdvakken verkort worden wanneer het belang van de dienst dit vordert, terwijl in gevallen, waarin een voor bijzondere diensten bestemd vaartuig bij de Gouvernements marine wordt ingelijfd, de tijd, door den gezagvoerder van het alsdan ingelijfd vaartuig in die betrekking doorgebracht, in compensatie kan worden gebracht voor den verplichten dienattijd als eerste stuurman.”

 Afchrift, enz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië:
De Algemeene Sekretaris,
VAN HARENKARPEL,

Voor elk artikel in dit nummer voorkomende, en niet door ander geteekend, stelt zich voor de wet als schrijver bekend

J. C. VAN LIER.